

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

● Ο ΗΡΩΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ (Γ.Β.Μ.).....	1
● ΕΝ ΑΡΧΗ ΕΠΟΙΗΣΕΝ Ο ΘΕΟΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΓΗΝ (Βασ. Κ. Σταθάκη).....	3
● ΠΡΩΤΗ ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΧΥΝΤΗ Ι.Η.С. ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΟ- ΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΜΑΤΩΝ ΣΤΟ Σ.Ε.Ρ.Ν. (Καθηγ. Ήλια Κατσούφη).....	7
● ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ (Νίκου 'Άρβανίτη)	15
● Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΣΤΟΝ Τ. Σ. ΕΛΙΟΤ (Ε. Ν. Μόσχου)	21
● ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ (Πανορμίτη)	26
● ΣΧΟΛΙΑ.....	27
● ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Τομ. Έπικοινωνίας τής Χ.Ε.Ε.)	29

ΕΤΟΣ 74ον

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2011

ΑΡΙΘ. 717

ΕΥΡΩ 1,50

**Πρός τούς κ.α. Συνδρομητάς
τῶν «'Ακτίνων»**

Μέ τήν έναρξη τοῦ νέου έτους ύπενθυμίζομε στούς φίλους συνεργάτας-
συνδρομητάς μας, τήν άναγκη νά άνανεώσουν έγκαιρως τή συνδρομή
τους γιά τό έτος 2011.

Η συνδρομή διά τό 2011 παραμένει ή ίδια ήτοι ΕΥΡΩ 15.

Παρακαλοῦμε διά τήν έγκαιρον καταβολήν τῆς συνδρομῆς ώστε νά συνε-
χίζεται τακτικά καί άπρόσκοπτα ή κυκλοφορία τῶν «'Ακτίνων».

• • •

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΟΥΣ 2011

'Εσωτερικοῦ: ΕΥΡΩ 15 - Κύπρου: ΕΥΡΩ 20 -

'Εξωτερικοῦ γενικῶς: ΕΥΡΩ 30

Η συνδρομή καταβάλλεται στά γραφεῖα μας, 'Αθηνῶν (Καρύτση 14),
Θεσσαλονίκης ('Αγίας Σοφίας 41). Ήμπορεῖ ἐπίσης νά άποστέλλεται
διά ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς εἰς τό Γραφεῖον μας τῶν 'Αθηνῶν (Καρύ-
τση 14 – 105 61 'Αθήνα).

Ειδικῶς οι συνδρομηταί μας τῆς ἐπαρχίας ἡμποροῦν νά καταθέτουν τήν
συνδρομή τους, έναντι κανονικῆς ἀποδείξεως πληρωμῆς, εἰς τούς
ἐθελοντάς ἀντιπροσώπους ή συνεργάτας μας στίς πόλεις ὅπου ὑ-
πάρχουν.

Οι συνδρομηταί μας τοῦ ἔξωτερικοῦ ἡμποροῦν νά καταθέτουν τήν συν-
δρομή τους, εἰς τόν λογαριασμόν μέ μορφή I.B.A.N. γιά ἐμβάσματα
τῆς Eurobank μέ ἀριθμό: GR 1102602010000940100366081, ή νά
τήν ἀποστέλλουν μέ τραπεζική ἐπιταγή εἰς διαταγήν τῆς «Χριστιανί-
κης 'Ενώσεως 'Ακτίνων».

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Έτος 74ον

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2011

Αριθ. 717

Ο ΗΡΩΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Οι μεγάλοι Ίεράρχες καί Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι μορφές πού χάνονται στά βάθη τῆς ἴστορίας. Είναι καί σύγχρονες. Ή διδασκαλία καί ή ζωή τους ἔχουν διαρκή ἐπικαιρότητα. Στέλνουν μηνύματα πνευματικά, κοινωνικά, ἀγωνιστικά, στόν σύγχρονο ἄνθρωπο τῆς ἀπαιτητικῆς ἐποχῆς μας. Μέ τό φωτεινό παράδειγμά τους, μέ τήν ἀκεραία καί ἀσυνθηκολόγητη ζωή τους, μέ τήν ἀγιότητά τους, δείχνουν τόν δρόμο πού ἀναδεικνύει τόν ἄνθρωπο προσωπικότητα ὀλοκληρωμένη. Ἀσυμβίβαστοι μέ όποιαδήποτε πολιτική, κοινωνική ή ἐκκλησιαστική σκοπιμότητα, ήσαν ἔτοιμοι νά θυσιάσουν καί τή ζωή τους γιά τήν ἀλήθεια καί τήν πίστη. Συνυφασμένη ή πορεία τους μέ τά ἐμπόδια, τίς θυσίες καί τό μαρτύριο. Ἐθελόθυτα θύματα στό βωμό τοῦ χρέους, ἔκαναν τόν πνιγηρό ἀπό τίς ἀναθυμιάσεις τοῦ ψεύδους καί τῶν συμβιβασμῶν πλανήτη μας νά ἀρωμα-

τισθῇ ἀπό τό πιό εὐώδιαστό θυμίαμα τῆς ἀγίας ζωῆς τους. Μιᾶς ζωῆς αὐταπαρνήσεως, θυσίας, σκληροῦ ἀγῶνα, ἀγιότητος. Ἀρχή τους τό «καθαρίζονται δεῖ πρῶτον εἰτα (ἔπειτα) καθαροί... Γενέσθαι φᾶς καί φωτίσαι. Ἐγγίσαι Θεῷ καί προσαγαγεῖν ἄλλους. Ἅγιασθῆναι καί ἀγιᾶσαι».

Μέ τέτοιες προϋποθέσεις ἀγωνίσθηκαν καί θυσιάσθηκαν. Μεγαλομάρτυρας, χωρίς αίματηρο μαρτύριο, ὑπῆρξε ὁ ἄγιος Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος. Χρυσό στόμα καί ἀγία ζωή. Αὐτή ή ἀγία ζωή του, ή ἀσυνθηκολόγητη μέ τό ψέμα, δέν γίνεται ἀνεκτή ἀπό τούς μικρόψυχους καί τούς φθονερούς. Ἀδίστακτη ή πολεμική τους. Καταδικασμένος ὁ ἄγιος τοῦ Θεοῦ, καθηρημένος ὁ ποιμένας τῶν λογικῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ, ἐξορισμένος, δέν ἐκλιπαρεῖ τούς ίσχυρούς. Παραμένει ἀσυμβίβαστος ἀπέναντι στήν ἡθική σήψη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Ἀπό τόν τόπο τῆς ἐξορίας του θά διακη-

ρύξη, ότι δέν πρέπει νά θιρυβούμεθα σταν άπό παντοῦ μᾶς πολεμοῦν. Τουναντίον. «Τῇ γάρ ἀρετῇ συγκεκλήρωται πόνος καὶ κίνδυνος». Ό αληφος τῆς ἀρετῆς εἶναι ό πόνος καὶ ό κίνδυνος.

Ποῦ εἶναι τά χρυσοστομικά ἀναστήματα, γιά νά βροντοφωνάζουν καὶ σήμερα, στήν πνευματική κρίση καὶ ἡθική σήψη τῆς κοινωνίας μας, στή διαφθορά τῆς πολιτικῆς ζωῆς, τόν, ώς μάχαιρα δίστομη, λόγο τοῦ Θεοῦ; Ποῦ εἶναι οἱ Βασίλειοι, πού περιφρονοῦσαν τίς ἀπειλές τῆς ἀδίστακτης ἔξουσίας, ώστε νά τήν ἀναγκάζουν νά ὄμοιογή κατησχυμένη: «Ἡττήμεθα (νικηθήκαμε) Βασίλει, Κρείτων (άνωτερος) ἀπειλῶν ό ἀνήρ (ό Βασίλειος), λόγων στερρότερος, πειθοῦς ἴσχυρότερος»; Ποῦ ήταν ἐκεῖνο τό θάρρος, ή παρρησία πού ἔκανε τόν ἀρειανόφρονα Μόδεστο νά ὄμοιογή στόν Μ. Βασίλειο: Πρώτη φορά ἐπίσκοπος μοῦ μιλάει ἔτσι, μέ τόση παρρησία καὶ δύναμη! Γιά νά πάρῃ καὶ πάλι ἀποστομωτική τήν ἀπάντηση: Γιατί πρώτη φορά ἵσως συνάντησε ἐπίσκοπο.

Καί συνεχίζει μέ τήν περιφρημή ἐκείνη διακήρυξη πού θά ἔπειτε νά ἀποτελῇ ὁδηγό καὶ ἀρχή κάθε ἀληθινοῦ πιστοῦ: "Ακουσε ὑπαρχε. Ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί εἴμαστε σέ ὅλα τά ἄλλα ἐπιεικεῖς καὶ ἀπό κάθε ἄλλον ταπεινότεροι. Αὐτή εἶναι ή ἐντολή. "Οταν ὅμως πρόκειται γιά τόν Θεό, πού διαβάλλεται καὶ περιφρονεῖται, τότε ὅλα παραμερίζονται καὶ μόνον σ' Αὔ-

τόν βλέπουμε. Τίποτα δέν μᾶς φοβίζει. Οὔτε ή φωτιά, οὔτε τό ξίφος καὶ τά θηρία καὶ τά σιδερένια νύχια πού σχίζουν τίς σάρκες. Εὐχαρίστηση παρά τρόμο μᾶς προκαλοῦν: «Οὐ Θεός τό κινδυνεύμενον καὶ προκείμενον, τᾶλλα περιφρονοῦντες, πρός Αὐτόν μόνον βλέπομεν. Πῦρ δέ καὶ ξίφος καὶ θῆρες καὶ οἱ τάς σάρκας τέμνοντες ὄνυχες, τρυφή μᾶλλον ἥμιν είσιν ἡ κατάπληξις... Άκονέτω ταῦτα καὶ βασιλεύεις».

Καί αὐτά τότε. Σήμερα; Τό ἡρωικό πνεῦμα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει καὶ στίς μέρες μας; Καί εἰ ή φλόγα τῆς ἀγάπης ἐκείνης τοῦ Χριστοῦ, πού ἀνέδειξε τούς μάρτυρες καὶ τούς ἀγίους τῆς πίστεως, δυνατούς μέχρι τήν ἀγχόνη, τίς φωτιές καὶ τά θηρία; Γιατί οἱ διωγμοί μέ ἄλλη μορφή γίνονται καὶ σήμερα. Γίνονται μέ ἀπειλές, μέ ἀποκλεισμούς ἀπό διορισμούς καὶ θέσεις καὶ προνόμια. Γίνονται μέ τά ὅπλα τοῦ χλευασμοῦ, τῆς εἰρωνείας, τῆς περιθωριοποίησεως. Μέ τήν περιφρόνηση, τήν γελοιοποίηση, τόν σαρκασμό, τόν παραμερισμό, τή λήψη μέτρων ἔξοντωτικῶν. "Άλλοτε οἱ πιστοί πέθαιναν πρόθυμα γιά τόν Χριστό. Σήμερα τό βρίσκουν δύσκολο νά ζήσουν, ὅπως θέλει ὁ Χριστός. Ἐμεῖς πῶς τοποθετούμεθα; Μᾶς παρακινεῖ σέ ἀγῶνες τό φωτεινό παράδειγμα, ή ἀγιότητα καὶ ό ἡρωισμός τῶν Μεγάλων Πατέρων μας;

Γ.Β.Μ.

ΕΝ ΑΡΧΗ ΕΠΟΙΗΣΕΝ Ο ΘΕΟΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Ένα άπό τά μεγάλα έρωτήματα, που ἔχει τεθεῖ ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἀπασχολεῖ ἀνέκαθεν τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα εἶναι καὶ τὸ τῆς προελεύσεως τοῦ κόσμου. Ό ἔναστρος οὐρανός καὶ περισσότερον ὁ ἐπίγειος κόσμος μέ τόν πλοῦτον τῆς ζωῆς του, μέ τήν νομοτέλειαν τῶν φαινομένων του, μέ τά ὄρῳμενα καὶ τά νοούμενα ἀναρίθμητα καὶ ποικίλα σέ μορφή καὶ ζωὴ καὶ ιδιώματα ὅντα τοῦ ἐγέννησαν καὶ γεννοῦν πάντοτε μέσα εἰς τόν ἀνθρώπον τοῦ μικροῦ καὶ τοῦ μεγάλου, τοῦ πρωτόγονου καὶ τοῦ πολιτισμένου τό ἐρωτημα, ἀπό ποιάν αἰτία καὶ κατά ποῖον τρόπον ἔγινε καὶ ἐμορφώθηκε ὁ κόσμος; Καὶ πρός λύση τοῦ μεγάλου αὐτοῦ προβλήματος ἀσχολήθηκε τό ἀνθρώπινο πνεῦμα διά μέσου τῶν αἰώνων, παρετήρησε, ἐρεύνησε, ἀπασχόλησε τήν διάνοιά του καὶ περισσότερον τήν φαντασία του καὶ ἔδωσε ἄλλοτε μέν στό δόνομα τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, ἄλλοτε στό δόνομα τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης πολυάριθμες ἀπαντήσεις, οἱ ὅποιες ἂν δέν περιέχουν ἐν δόλῳ ή ἔστω καὶ ἐν μέρει τήν ἀλήθεια, μαρρυροῦν πάντως τήν ἔκταση καὶ τήν βαρύτητα τοῦ προβλήματος.

Ἐάν ἐρευνήσει κανείς τίς μυθολογίκες παραδόσεις τῶν λαῶν, θά ἐντυπωσιασθεῖ ἀπό τό πλήθιος τῶν σχετι-

κῶν πρός τό πρόβλημα παραδόσεων τῶν διαφόρων ἀνά τόν κόσμον λαῶν, ὅπως τῶν ἴθαγενῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τῶν Ἐσκιμών, τῶν Κινέζων τῶν Ἰαπώνων, τῶν Αίγυπτίων, τῶν Φοινίκων, τῶν Σουμερίων, τῶν Περσῶν, τῶν πανάρχαιων κατοίκων τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου τέλος τῶν Ἑλλήνων.

Βέβαια στίς παραδόσεις αὐτές ἐπικρατεῖ τό μυθολογικό στοιχεῖο, ἐνῶ γιά πρώτη φορά στόν ἐλληνικόν χῶρο, στά παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, στήν Μεγάλη Ἑλλάδα (Σικελία, Νότιος Ἰταλία) δίδονται κάποιες ἐπιστημονικοῦ ὑφους ὀρθολογιστικές ἀπαντήσεις στά μεγάλα έρωτήματα, ἰδίως στήν περίοδο τῆς προσωκρατικῆς φιλοσοφίας μέ κυρίους ἐκπροσώπους, τόν Ἀναξίμανδρο, τόν Ἀναξιμένη, τόν Ἐμπεδοκλῆ, τόν Θαλῆ τόν Μιλήσιον, τόν Δημόκριτον, τόν Λεύκιπον.

Ὦς γνωστόν, ἀντικείμενον κάθε φιλοσοφίας, συνεπῶς καὶ τῆς ἐλληνικῆς, εἶναι ἡ γνωσιολογία, ἡ μεταφυσική, ἡ ἡθική. Ἐξ αὐτῶν δημιουργίας προσοχῆς ἔτυχεν πρώτον ἡ μεταφυσική καὶ ἀργότερα ἡ ἡθική. Τά μεταφυσικά προβλήματα ἀπασχόλησαν πρῶτα τό ἐλληνικόν πνεῦμα. Γεννήθηκαν ἀπό τήν θεώρηση τῆς φύσεως καὶ ἀποσκοπούσαν ἀφ' ἐνός μέν στήν

εξήγηση τοῦ εξωτερικοῦ κόσμου καί ἀφ' ἑτέρου στήν ἀνίχνευση τῶν πρώτων ἀρχῶν καί τῆς οὐσίας τῶν ὄντων στούς κλάδους τῆς κοσμολογίας καί τῆς ὄντολογίας.

Ἄργοτερα τρέπεται ἡ φιλοσοφία στήν ἔρευνα τοῦ ἀνθρώπου καί τῶν ἥθικῶν ἀξιῶν γιά νά καταλήξει στό τέλος στήν θεολογία, ἡ ὁποία ἐκπορεύεται ἀπό τὴν ἐπικράτηση, ώς ἐπί τὸ πολύ, τοῦ ἐνδιαφέροντος πρός τίς θρησκευτικές ἀξίες. Ἐτσι κατά τὴν ἀρχική περίοδον καλλιεργεῖται ἡ μεταφυσική, ἡ φυσιοκρατία, εἴτε δυναμική, εἴτε μηχανική. Ἀκολουθεῖ στήν δευτέρα περίοδο ἡ διαρχία ὕλης καί πνεύματος καί μάλιστα ἐξ ἀντιθέτων πηγῶν. Κατά τὴν τρίτη περίοδον πραγματοποιεῖται ἡ συμφιλίωση καί ἡ ἔνωση τῶν δύο τούτων ἀρχῶν. Ὁ φυσιοκρατικός μονιμός διαρκεῖ ἀπό τὴν ἐποχή τοῦ Θαλῆ μέχρι καί τὸν Ἀναξαγόρα ἡ διάρκεια τῶν ἀπόψεων γιά τὴν φύση καί τὸν νοῦν, γιά τὴν ὕλη καί τίς ἰδέες, γιά τὸ σῶμα καί τὴν μορφή ἀπό τὴν ἐποχή τοῦ Ἀναξαγόρα μέχρι τῶν Στωικῶν. Τέλος ἡ συνένωση τούτων τῶν δύο ἀπό τοὺς Στωικούς μέχρι τοῦ Πρόκλου^(*). "Ολες δύμως αὐτές οἱ περίοδοι ἔχουν μεταξύ των τοῦτο τό κοινόν: ὅτι ὅλη αὐτή ἡ ποικιλία τοῦ εξωτερικοῦ κόσμου πρέπει νά ἀναχθεῖ σε ἐνιαία ἀρχή. Ἡ ἀπαίτηση αὐτή τοῦ πνεύματος πρός τὴν κατά τὴν αἰσθηση ἀντίληψη προϋποθέτει τὴν πεποιθηση ὅτι ἡ ἀληθής γνώση τῆς φύσεως τῶν ὄντων πρέπει νά στηρίζεται στὸν νοῦν καί ὅτι κατ'

ἀκολουθίαν, ἡ κατ' αἰσθηση ἀντίληψη εἶναι ἀνάγκη νά ύποτάσσεται σε αὐτόν καί νά διέπεται ἀπό αὐτόν.

Ἡ Ἑλληνική φιλοσοφία ἀνεφάνη τὸ πρῶτον, στίς Ἑλληνικές ἀποικίες καί μάλιστα τίς ἀνατολικές. Γιά τὸν λόγον αὐτόν εἶναι δικαιολογημένο τὸ ἐρώτημα ἐάν ὑπῆρξε ἐπίδραση τοῦ πνεύματος τῆς Ἀνατολῆς στήν γένεση τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Τοῦτο δέν εἶναι κατ' ἀρχήν ἀπορρίψιμον. "Ομως ἡ διαφορά τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἀπό ἐκείνου τῆς Ἀνατολῆς εἶναι τόσον οὐσιώδης καί ἡ ἐλλειψη στοιχείων, τά ὅποια νά αἰτιολογοῦν μιά τέτοια συνάρτηση, ὁδηγοῦν στό συμπέρασμα ὅτι ἡ γένεση καί ἀνάπτυξη τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ὑπῆρξε πρωτογενής καί προϊόν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Βεβαίως ὅταν γίνεται λόγος γιά τὴν ἐπίδραση τοῦ πνεύματος τῆς Ἀνατολῆς στήν γένεση τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, τοῦτο κυρίως ἀναφέρεται στήν Ἰνδική φιλοσοφία καί σε ἐκείνη τῆς Κίνας. Κύριο γνώρισμα τοῦ Ἰνδικοῦ πνεύματος εἶναι ἡ ἀπό τὸν κόσμον φυγή, ἡ ἄρνηση κάθε ἀξίας γιά τὴν ἀνθρώπινη ὕπαρξη. Κατ' αὐτήν ὁ ἀνθρωπός δέν στοχάζεται γιά νά χρησιμοποιήσει τά πορίσματα τοῦ στοχασμοῦ του γιά τὸν βίον του, ἀλλά γιά νά λυτρώσει τὸν ἑαυτόν του ἀπό αὐτόν. Σέ ἀντίθεση πρός τὸν χαρακτῆρα αὐτόν τῆς Ἰνδικῆς φιλοσοφίας, ἡ φιλοσοφία τῶν Κινέζων ρέπει πρός πρακτικούς σκοπούς. Ἐπιδιώκει τὴν ἐπίδραση στὰ πρακτικά θέματα τῆς ζωῆς καί δέν ἀποβλέπει στήν νοηματοδότηση τῆς ζωῆς γιά σκοπούς ύπερβατικούς, κειμένους ἔξω

(*) Πρόκλος (410-485 μ.Χ.) ὁ τελευταῖος τῶν Νεοπλατωνικῶν. Μαθητής τοῦ Πλουτάρχου.

άπό αύτήν. Για τόν λόγον αύτόν οί άσχολούμενοι μέ τήν φιλοσοφίαν στήν Κίνα δέν εἶναι θεολόγοι, ἀλλά ἄνθρωποι τῆς πράξεως πολιτικοί, παιδαγωγοί, σύμβουλοι ἡγεμόνων.

Ομως στόν χῶρο τῆς Ἀνατολῆς ύπαρχει ἔνας λαός μικρός σέ ἀριθμό κατοίκων, ἀλλά μεγάλος σέ ἰστορική ἀποστολή, ὁ λαός τοῦ Ἰσραὴλ. Ή ἰστορία τοῦ λαοῦ αὐτοῦ περιέχεται στήν Βίβλο, στήν Παλαιά Διαθήκη, στήν ὅποια ἐκτός ἀπό τήν περιγραφή τῶν ἰστορικῶν βημάτων τοῦ λαοῦ αὐτοῦ περιέχεται ἡ θεία Διδασκαλία τῆς Ἀποκαλύψεως διά χειρός Μωϋσέως καί τῶν προφητῶν. Στά κείμενα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης σέ ἀντίθεση πρός τίς διαμέσου τῶν αἰώνων ὑφιστάμενες κοσμολογικές ἀντιλήψεις τῶν διαφόρων λαῶν μέ μυθολογικόν κατά κανόνα χρακτῆρα καί τίς πρῶτες ἀπαντήσεις, μέ ὁρθολογικά στοιχεῖα, τῶν προσωκρατικῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων, διατυπώνεται ἡ βιβλική κοσμογονία ἀπό τόν Μωϋσῆ στό πρῶτο κεφάλαιον τῆς Γενέσεως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, περισσότερον γνωστή ὡς ἡ ἔξαήμερος τοῦ Μωϋσέως.

Ἐδῶ πλέον ἔχομε ἔνα κείμενο, τό όποῖον, ἔάν το ἀντιπαραβάλει κανείς μέ τούς μύθους τῶν ἄλλων λαῶν, θά διαπιστώσει τήν καθαρότητα, τήν αὐτοτηρότητα, τήν λογικήν συνάρτηση τῶν διατυπουμένων προτάσεων, τήν μεγαλοπρέπεια ἀλλά καί τήν ἀπλότητα τῶν διηγήσεων, τήν θεμελιώδη ἀντίθεση πρός τούς φανταστικούς, παιδαιριώδεις μύθους. Σκοπός τοῦ συγγραφέα τῆς Γενέσεως εἶναι νά περιγράψει γεγονότα πλαισιωμένα μέ χρονικούς

προσδιορισμούς μέ αύτηρά διαδοχή καί λογική συνέπεια.

Οι Ἕλληνες κατά κύριον λόγον ἔρχονται σέ ἐπαφή μέ τόν λαόν τοῦ Ἰσραὴλ μέ τήν ἐκστρατεία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου στήν Ἀνατολή. Φυσικά οἱ σχέσεις κατακτηῶν καί κατακτημένων δέν ἥσαν κατ' ἀρχάς τόσον φιλικές. Ή ἀλληλεπίδρασις μεταξύ τῶν δύο λαῶν συντελεῖται κυρίως στά ἴδρυμέντα ἀπό τούς διαδόχους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κράτη καί στόν ίουδαϊσμόν τῆς διασπορᾶς.

Στά χρόνια αὐτά ἔχομε τό κεντρικό γεγονός τῆς ἀνθρώπινης ἰστορίας, τό λυτρωτικόν ἔργο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τήν ἵδρυση τῆς Ἐκκλησίας Του, τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, τάς ἀντιδράσεις τοῦ Ἰουδαϊκοῦ κατεστημένου, τούς διωγμούς ἐκ μέρους τῆς ρωμαϊκῆς πολιτείας, τίς ἀμφισβητήσεις τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου. Παρά ταῦτα ἡ Ἐκκλησία ἀναδεικνύεται μετά ἀπό τρεῖς αἰῶνες ἀγώνων καί θυσιῶν νικήτρια καί ἀναγνωρίζεται ἐπίσημα μέ τό διάταγμα τῶν Μεδιολάνων (313 μ.Χ.) ὥστε νά δρᾶ στά ὅρια τῆς Ρωμαϊκῆς Αύτοκρατορίας ἐλεύθερα.

Ἀκολουθεῖ στήν συνέχεια ἡ ἀνθηση τοῦ πατερικοῦ πνεύματος καί ἡ προσέγγιση τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου μέ τήν χριστιανική διδασκαλία μέ πρωτόροους στόν Δ΄ μ.Χ. αἰώνα τούς μεγάλους Καππαδόκες Πατέρες καί τήν ἐξ αὐτῆς προκύψασα Ἱερά Γραμματεία.

Μέσα στήν γραμματεία αὐτή περιλαμβάνεται καί τό ἐρμηνευτικόν ἔργο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου εἰς τήν Ἐξα-

ήμερον, σχετικόν μέ τό ἀντικείμενο τοῦ παρόντος κειμένου.

Ἐπ' αὐτοῦ ὁ Μέγας Βασίλειος ἔξεφώνησε ἐννέα ὄμιλίες γιά τὴν Ἐξαῆμερον στήν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας οἱ ὅποιες ἀποτελοῦν ἑνιαῖον ἔργον. Οἱ ὄμιλίες αὐτές ἀναφέρονται στὸ πρῶτο κεφάλαιον τῆς Γενέσεως καὶ ἔξηγοῦν ἀναλυτικά τὰ στάδια, κατά τὰ ὅποια ἐν χρόνῳ ἐθεμελιώθηκε καὶ ἔξελιχθηκε ὁ φυσικός κόσμος μέχρι καὶ τῆς δημιουργίας τοῦ πρώτου ἀνθρωπίνου ζεύγους.

Στήν ἀρχῇ τῆς Α΄ ὄμιλίας ὁ Μέγας Βασίλειος λέγει: «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησε ὁ Θεός τὸν Οὐρανόν καὶ τὴν Γῆν (Γεν. 1, 1). »Οταν ἔνας πρόκειται νά ἀναπτύξει τό θέμα τῆς κατασκευῆς τοῦ κόσμου, πρέπουσα ἀρχῇ τοῦ λόγου του εἶναι νά ὄμιλήσει γιά τὴν **Ἀρχήν** τῆς διακοσμήσεως τῶν ὄσων βλέπουμε. Διότι οὐρανοῦ καὶ γῆς δημιουργία πρόκειται νά διδαχθεῖ, δημιουργία ἡ ὅποια δέν ἐνεφανίσθη αὐτομάτως, δπως ἐφαντάσθηκαν μερικοί ἀλλά ἔχει αἰτίαν τὸν Θεόν. Ὁ θαυμασμός πού θαμβώνει τὴν διάνοιά μου δέν μέ ἀφήνει νά ὄμιλήσω. Τί νά εἴπω πρῶτον; Ἀπό ποῦ νά ἀρχίσω τὴν ἔξήγηση; Νά ἐλέγξω τίς ἀνοησίες τῶν ἔξωτερικῶν ἢ νά ἔξυμνήσω τὴν

δική μας ἀλήθεια; Πολλοί διαπραγματεύθησαν περὶ τῆς φύσεως, οἱ σοφοί τῶν Ἑλλήνων, ἀλλά καμιαί θεωρία των δέν ἔμεινε χωρίς νά κλονισθεῖ καὶ νά ἀνατραπεῖ πάντοτε ὁ ἐπόμενος ἀνέτρεπε τὸν προηγούμενο. Ἐτοι ἔμεῖς δέν ἔχομε ἀνάγκη νά ἐλέγξουμε τίς θεωρίες ἔκείνων ἀρκεῖ ὅτι οἱ ἴδιοι ἀνατρέπουν ὁ ἔνας τὸν ἄλλον. Διότι αὐτοί πού ἀγνόησαν τὸν Θεόν δέν παραδέχθησαν ὅτι εἰς τὴν γένεσιν τοῦ παντός ἐπιστατεῖ μιά σκεπτόμενη Αἰτία... Ἡ μακαρία φύση, ἡ ἀνεξάντλητος ἀγάπη, αὐτό πού ἀγαποῦν ὅλες οἱ λογικές ὑπάρχεις, τό πολυπόθητον κάλλος, ἡ ἀρχῇ τῶν ὄντων, ἡ πηγή τῆς ζωῆς, τό νοερόν φως ἡ ἄφθαστος σοφία, Αὐτός εἶναι ὁ Ὄποιος ἐποίησε ἐν ἀρχῇ τὸν Οὐρανόν καὶ τὴν Γῆν».

Καὶ στίς ήμέρες μας, ἡ Κοσμογονία τῆς Γενέσεως μέ τίς δέουσες προσαρμογές καὶ προσεγγίσεις εἶναι μιά ἀπάντηση στό μεγάλο ἐρώτημα τῆς ύπαρχεως τοῦ Κόσμου συμβατό μέ τίς σύγχρονες κοσμολογικές θεωρίες, πρᾶγμα τό ὅποιον ἀναγνωρίζεται ἀπό ἔναν σημαντικόν ἀριθμόν ἐρευνητῶν τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

ΒΑΣ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΠΡΩΤΗ ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΧΥΝΤΗ L.H.C. ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΜΑΤΩΝ ΣΤΟ C.E.R.N.

Συχνά τά M.M.E. τοῦ ήμερήσιου καί περιοδικοῦ τύπου ἔχουν ἀναφερθεῖ ἐντυπωσιακά στὸν ἐπιταχυντή αὐτό καί στίς πειραματικές διατάξεις πού ἡσαν ἔτοιμες νά «καταγράψουν» τὰ προϊόντα τῆς σύγκρουσης τῶν δύο δεσμῶν πρωτονίων, πού θά ἐπιτάχυνε σὲ πρωτόγνωρες ἐνέργειες. Μετά τό γνωστό ἀτύχημα στὸν ἐπιταχυντή τὸν Σεπτέμβριο 2008 καί τίς ἀπαιτηθεῖσες τεχνολογικές ἐπισκευές, ὁ **Μεγάλος Ἐπιταχυντής (Συγκρουόμενων Δεσμῶν)** 'Αδρονίων (Large Hadron Collider = L.H.C.) τοῦ Εύρωπαϊκοῦ Ἐργαστηρίου Σωματιδιακῆς Φυσικῆς, C.E.R.N., στή Γενεύη, ἄρχισε νά λειτουργεῖ προσεκτικά σὲ σχετικά χαμηλές ἐνέργειες, τὸν Νοέμβριο τοῦ 2009⁽¹⁾.

'Ο ἐπιταχυντής L.H.C.

Στίς 30 Μαρτίου 2010 παρατηρήθηκαν οἱ πρῶτες συγκρούσεις τῶν δύο δεσμῶν πρωτονίων, πού ἔκινοῦντο σὲ ἀντίθετες κατευθύνσεις σχεδόν μέ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός, καί ἐπιτεύχθηκε συνολική ἐνέργεια ἀνά ζεῦγος συγκρούόμενων πρωτονίων

(1) Δεῖτε, π.χ. τὸν ίστοχώρο τοῦ C.E.R.N στὸ www.cern.ch. Ἐπίσης, δεῖτε π.χ. τὸ σύντομο ἄρθρο «Τὸ πείραμα ATLAS στὸν ἐπιταχυντή LHC τοῦ CERN», περιοδικό ΤΟΛΜΗ, Νοεμβρίου 2006, καί τὸ ἄρθρο «Ἐπιταχυντής ἀδρονίων: κλειδὶ γιά τὰ μυστικά τοῦ μικρόκοσμου». Περιοδικό ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ, τεῦχος 24, 2007.

ἴση μέ 7 TeV⁽²⁾, τρισήμισυ φορές μεγαλύτερη ἀπό αὐτή πού εἶχε πραγματοποιηθεῖ μέχρι τότε, σὲ ἐπιταχυντή. Στή συνέχεια, ὅλο τό 2010, ὁ L.H.C. λειτούργησε σταθερά στά 7 TeV καί μέ αὐξανόμενη φωτεινότητα⁽³⁾ τῶν δύο δεσμῶν, μέ πλήρη καί ἐντυπωσιακή ἐπιταχυντή.

Οἱ δύο αὐτές δέσμιες ἀποτελοῦνται ἀπό μιά ἀκολουθία πακέτων πρωτονίων, τά ὅποια ἀφοῦ παραχθοῦν, ἐπιταχύνονται σταδιακά σέ δόλο καί μεγαλύτερες ἐνέργειες ἀπό μία σειρά ἐπιταχυντῶν, πού προϋπήρχαν στό C.E.R.N. Κατόπιν εἰσέρχονται μέ ἐνέργεια 0,450 TeV σὲ ἔνα κυκλικό τοῦνελ 27 χιλιομέτρων, 100 μέτρα κάτω ἀπό

(2) 1 TeV = 10^{12} ἥλεκτρονιοβόλτ = 1 τρισεκατομμύριο ἥλεκτρονιοβόλτ = 40 δισεκατομμυριστά τῆς γνωστῆς μας θερμίδας, περίπου. Τό σύμβολο 10^{12} (δέκα στή δωδέκατη δύναμη), σημαίνει τόν ἀριθμό 1 ἀκολουθούμενο ἀπό 12 μηδενικά, δηλαδή, 1,000,000,000,000. Τό σύμβολο 10^{-12} σημαίνει τό 1 διαιρεμένο μέ τό 10^{12} , δηλαδή 1 τρισεκατομμυριστό.

(3) Φωτεινότητα μᾶς δέσμης = ὁ ἀριθμός τῶν σωματιδίων πού περνοῦν ἀνά δευτερόλεπτο μέσα ἀπό μιά φανταστική ἐπιφάνεια ἐνός τετραγωνικοῦ ἑκατοστοῦ κάθετη στή διεύθυνση τῆς δέσμης. Μέ τὴν αὐξηση τῆς φωτεινότητας τῶν δύο δεσμῶν, προσθέτοντας καί ἄλλα πακέτα πρωτονίων, αὔξανεται προφανῶς, καί ἡ πιθανότητα πραγματοποίησης μᾶς ἐπιθυμητῆς σύγκρουσης δύο ἀντίθετα κινουμένων πρωτονίων.

τήν έπιφάνεια της γῆς, δύο εἶναι έγκατεστημένος κατά μῆκος ό L.H.C. Έκεῖ, μέ μία διάταξη περίπου 9000 ήλεκτρομαγνητῶν (πολλοί από τούς όποιους εἶναι «παγωμένοι» μέ ύγρο ήλιο σέ θερμοκρασία κοντά στό άπολυτο μηδέν γιά νά καταστοῦν ύπεραγώγιμοι, ώστε τό ήλεκτρικό ρεῦμα νά φέρει σ' αὐτούς χωρίς άντισταση - μεγάλο κόστος) καί μέ συστήματα ύψησυχνων ήλεκτρομαγνητικῶν πεδίων 200-400 MHz, **έπιταχύνονται συγχρονισμένα** καθώς περιφέρονται, κάμπιπονται, ώστε νά παραμένουν σέ κυκλική (περίπου) τροχιά μέσα σέ δύο λεπτούς σωλήνες ύψηλοῦ κενοῦ, καί έστιάζονται πολύτροπα καθώς τείνουν νά άποκλίνουν (καί λόγω άμοιβαίων άπώσεων τῶν πρωτονίων). Τελικά, χιλιάδες φορές κάθε δευτερόλεπτο, καθώς **περιφέρονται «άποθηκευμένες» κυκλικά** ἐπί ώρες, οι δύο δέσμες δόηγοῦνται σέ σύγχρονη, σέ σημεῖα δύο εἶναι έγκατεστημένες πολύπλοκες άνιχνευτικές διατάξεις γιά νά άνιχνεύσουν τά πολυάριθμα παραγόμενα σωματίδια⁽⁴⁾.

(4) Κάθε πρωτόνιο συγκροτεῖται ἀπό τρία ἄλλα πιο θεμελιώδη σωματίδια, τά κουάρκ^(1,11). Αύτά συγκρατοῦνται «μέσα» στό πρωτόνιο ἀνταλλάσσοντας γλοιόνια, ἄμαζα σωματίδια, πού εἶναι φορεῖς τῆς ίσχυρῆς πυρηνικῆς δύναμης μεταξύ τῶν κουάρκ. «Οταν «συγκρούονται» δύο πρωτόνια στόν LHC, ούσιαστικά ἀλληλεπιδροῦν τά κουάρκ καί τά γλοιόνια τοῦ ἐνός πρωτονίου μέ ἔκεινα τοῦ ἄλλου πρωτονίου. Αύτό δόηγει στήν παραγωγή πολλῶν ἄλλων σωματιδίων πού μπορεῖ νά συγκροτοῦνται ἀπό αὐτά (καί ἄλλα κουάρκ), πού δημιουργοῦνται ἀπό τή διαθέσιμη ἐνέργεια κατά τήν ἀλληλεπίδραση τῶν πρωτονίων⁽¹⁰⁾. Τέτοια σωματίδια δονομάζονται ἀδρόνια. Παράγονται δημοσία καί σωματίδια πού δέν ἀποτελοῦνται ἀπό κουάρκ καί λέγονται λεπτόνια, καθώς καί φωτόνια.

Οι πειραματικές διατάξεις

Οι γιγάντιες πολυστρωματικά ἔξειδικευμένες κυλινδρικές άνιχνευτικές διατάξεις A.L.I.C.E., A.T.L.A.S.⁽¹⁾ C.M.S., L.H.C.B., (καί ἄλλες πολύ μικρότερες διατάξεις) εἶναι σχεδιασμένες καί προσομοιωμένες ἀπό τίς ἀντίστοιχες πολυμελεῖς όμιώνυμες Διεθνεῖς Συνεργασίες ἐπιστημόνων καί μηχανικῶν, πού ἀριθμοῦν περί τά 1500-3000 μέλη. Κατασκευάστηκαν σέ συνεργασία μέ Έταιρεῖς σέ ὅλο τόν κόσμο, δοκιμάστηκαν σέ συνεργασία μέ εἰδικευμένο προσωπικό τοῦ C.E.R.N., εἶναι κι αὐτές συναρμολογημένες 100 μέτρα κάτω ἀπό τήν έπιφάνεια τῆς γῆς, καί στό κέντρο τους ἐφέροντο σέ σύγκρουση οἱ δύο δέσμες.

Οι διατάξεις αὐτές κατ' ἀρχήν ἐπέλεγαν, μέ τή βοήθεια προγραμματισμένων ήλεκτρονικῶν συστημάτων ἐνεργοποίησής τους (καί μέσα σέ χρονικά «παράθυρα» 100 δισεκατομμυριοστῶν τοῦ δευτερολέπτου), ἐλάχιστα μόνο γεγονότα «συγκρούσεων» δύο πρωτονίων —αὐτά μέ ίδιαίτερο ἐνδιαφέρον, ἀλλά καί γιά λόγους ἀποθηκευτικοῦ χώρου— ἀπό τά ἔκατομμύρια πού συνέβαιναν ἀνά δευτερόλεπτο, παραγόντας ἕνα πολυπληθές σμήνος νέων σωματιδίων. Μετά τήν ταχύτατη ἐκτίμηση καί ἐπιλογή τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτῶν γεγονότων μέ ίδιαίτερο ἐνδιαφέρον, «διαβαζόντουσαν» ταχύτατα τά ήλεκτρονικά ἵχνη — πληροφορίες, πού ἀφηναν τά παραγόμενα σωματίδια στό πέρασμά τους μέσα ἀπό τούς ἔξειδικευμένους άνιχνευτές, γιά τίς τροχιές καί τίς ίδιοτητές τους, καί ἀποθηκευόντουσαν οἱ πληροφορίες αὐτές μέ ήλεκτρονικούς ύπολογιστές.

Πρώτα άποτελέσματα Φυσικής

Στή συνέχεια, έγινε άνάλυση – έπειτα από την πληροφοριών αύτων των γεγονότων με πολύπλοκα προγράμματα ύπολογιστών για την άνακατασκευή των τροχιών των σωματιδίων στο χῶρο, ύπολογισμό της ορμής τους, έκτιμηση της ταυτότητάς τους, κ.λπ. Η έπακόλουθη έφαρμογή εύφυσων άλγορίθμων (οι οποίοι είχαν δοκιμαστεί πρό πολλοῦ σε μεγάλα δείγματα προσομειωμένων γεγονότων – monte carlo), προκειμένου νά αναδειχθοῦν κρίσιμες φυσικές ποσότητες για την ένίσχυση των άναζητουμένων «ύπογραφών» (σωματιδίων ή φαινομένων) εναντί τοῦ ύποβάθρου, έχει ηδη δώσει ένδιαφέροντα άποτελεματα. Αύτά άνακοινώθηκαν σε διάφορα Συνέδρια, ιδιαίτερα στό διετές Διεθνές Συνέδριο Φυσικής 'Υψηλῶν Ένεργειῶν, πού έγινε 23-28 Ιουλίου στό Παρίσιο⁽⁵⁾.

Έπιβεβαιώθηκε, κατ' άρχην, ή γνωστή Φυσική καί σε αύτή τήν άνεξερεύνητη ένεργειακή περιοχή. Έτσι, π.χ. παρατηρήθηκαν τά γνωστά θεμελιώδη σωματίδια Z καί W, φορεῖς των άσθενῶν πυρηνικῶν δυνάμεων (συνυπεύθυνων γιά τήν ήλιακή ένέργεια), καί άλλα γνωστά σωματίδια, πρᾶγμα άπαραίτητο γιά τόν έλεγχο τής σωστής λειτουργίας καί βαθμονόμησης των άνιχνευτικῶν διατάξεων. Έπι πλέον, ξεπεράστηκαν τά δρια ίδιοτήτων κάποιων ύποθετικῶν σωματιδίων ή φαινομένων, πού είχαν τεθεῖ άπό προηγούμενα πειράματα σε άλ-

λους έπιταχυντές μέ χαμηλότερες ένέργειες δεσμῶν. Μεταξύ τῶν πρώτων άνακοινώσεων στό Παρίσι (καί δημοσιεύσεων) ήταν καί ή άναζητηση συνθετότητας στά κουάρκ (δηλαδή ή άναζητηση δομῆς στά κουάρκ, ἀν αύτά δέν εἶναι πραγματικά θεμελιώδη, ὅπως θεωροῦνται γενικά, άλλα άποτελοῦνται άπό άλλα σωματίδια, πιό στοιχειώδη) άπό δύο "Ελληνες νεαρούς μεταδιδακτορικούς έρευνητές, μέλη τῶν Συνεργασιῶν ATLAS καί CMS, ἀντίστοιχα. Ή έρευνά τους, μέ τό ύπαρχον σχετικά μικρό δείγμα γεγονότων, βελτίωσε τό κατώτερο ύπαρχον δριο ένεργειακῆς κλίμακας (ή μάζας διεγεμένου κουάρκ) γιά τήν παρατήρηση ένός τέτοιου ένδεχομένου. Φυσικά, ή άναζητηση θά έπαναληφθῇ μέ πολύ μεγαλύτερα δείγματα γεγονότων, προκειμένου νά διερευνηθεῖ ψηλότερη ένεργειακή κλίμακα.

Χιλιάδες άλλοι έρευνητές (μεταξύ τους καί 2000 μεταπτυχιακοί φοιτητές) τῶν παραπάνω Διεθνῶν Συνεργασιῶν γιά τά πειράματα στόν LHC, έχουν έργαστε καί έργαζονται πυρετώδως σε αύτές καί πολλές άλλες σημαντικές άναλύσεις, σχετικές μέ άνοιχτά θέματα τής Φυσικῆς τῶν Στοιχειωδῶν Σωματιδίων, μέ προγράμματα φυσικῆς άνάλυσης τῶν δεδομένων, «γυμνασμένα» γιά νά «έντοπίσουν» τά άναζητούμενα.

Πλησιάζοντας τή στιγμή τῆς Δημιουργίας

Πρώτη κλείσει γιά συντήρηση στίς άρχες Δεκεμβρίου, ό έπιταχυντής λειτούργησε γιά ένα σχεδόν μῆνα έπιταχύνοντας καί φέροντας σε άλληλεπί-

(5) ICHEP2010, παρουσιάσεις σέ video.

δραση - σύγκρουση δέσμες ιόντων μολύβδου (πού έχουν στόν πυρήνα τους 82 πρωτόνια και 125 νετρόνια), μέ 2,76 TeV άνα ζεῦγος νουκλεονίων. "Ενας από τους κύριους στόχους αύτού του προγράμματος είναι ή δημιουργία κατάστασης της ψλης πού πιστεύεται ότι σχηματίστηκε στά πρώτα έκατομμυριοστά (περίπου) τού δευτερολέπτου από τή στιγμή τής Μεγάλης Έκρηξης. Τότε, λόγω τῶν εξαιρετικά ύψηλῶν θερμοκρασιῶν, τά κονάρκ, πού είχαν δημιουργηθεῖ, δέν μπορούσαν νά συνδεθοῦν («κολλήσουν») μεταξύ τους ἀνταλλάσσοντας γλοιόνια (πού είναι οι φρεζ - μεσολαβητές τής ίσχυρης πυρηνικής δύναμης) γιά νά σχηματίσουν σταθερές δομές, δύος τό πρωτόνιο. 'Αντίθετα, κινούμενα βίαια, σχηματίζαν μαζί μέ τά γλοιόνια ενα πλάσμα («σούπα») κονάρκ - γλοιονίων.

"Οταν δύο ιόντα μολύβδου συγκρούονταν στόν LHC, συγκεντρωνόταν ἀρκετή ένέργεια σέ μικρότατο δύκο, όπότε σχηματίζονταν σταγονίδια αύτής τής ἀρχέγονης κατάστασης ψλης, πού σηματοδότησαν τήν παρουσία τους διάφορα μετρήσιμα «σήματα». "Ηδη, οι Συνεργασίες, δημοσίευσαν παράξενες ίδιότητες, δύος σχεδόν μηδενική ἐσωτερική τριβή, δηλαδή ίδιότητες τέλειου ρευστού (πείραμα A.L.I.C.E.), σχεδόν ἀπόσβεση ένός ἀπό τους δύο ἀναμενόμενους πίδακες σωματιδίων (A.T.L.A.S. και C.M.S.)⁽⁶⁾, κ.λ.π. Η περαιτέρω μελέτη τῶν ἀλληλεπιδράσεων αύτῶν θά δίδηγήσει σέ

καλύτερη γνώση τῆς φύσης τῆς ίσχυρῆς πυρηνικῆς δύναμης, πού δεσμεύει τά κονάρκ μέ τά γλοιόνια γιά νά προκύψουν πρωτόνια και νετρόνια, και πού, τελικά, συγκροτεῖ ὅλους τούς πυρήνες τού περιοδικού πίνακα τῶν στοιχείων ἀπό αύτά τά πρωτόνια και νετρόνια.

Τά πολύ σπουδαιότερα ἀναμένονται

Μέ τήν ἔναρξη τῆς φάσης λειτουργίας στά 7 GeV στίς 30.3.10, ό Γενικός Διευθυντής τού C.E.R.N., Γερμανός Καθηγητής Rolf Heuer (Χόγερ), ἀναφερόμενος στήν προγραμματισμένη συνεχή λειτουργία τού LHC γιά δύο χρόνια στήν ἐνέργεια αύτή, και στή μυστηριώδους φύσεως ἀόρατη (ή σκοτεινή) «ψλη», πού προκαλεῖ διάφορα φαινόμενα στό σύμπαν, είχε δηλώσει: «Τό LHC ἔχει πραγματική εύκαιρια κατά τό διάστημα τῶν δύο ἑτῶν νά ἀνακαλύψει ύπερσυμμετρικά σωματίδια και νά μᾶς διαφωτίσει γιά τήν (ἄγνωστη) σύνθεση περίπου τού ἔνός τετάρτου τού σύμπαντος»⁽⁷⁾. Μέ τό χειμερινό διάλειμμα λειτουργίας τού ἐπιταχυντή στίς 6.12.10, ό Διευθυντής Έρευνῶν Sergio Bertolucci (Μπερτολούτσι) και ό Διευθυντής Έπιταχυντῶν και Τεχνολογίας τού CERN, Steve Myers (Μάγιερς) ἀναφερόμενοι στήν ὄλοκλήρωση τῶν στόχων γιά τό 2010, ἔνας ἀπό τούς όποιους ἦταν ή ἐπίτευξη στίς δέσμες φωτεινότητας 10^{32} πρωτονίων ἀνά δευτερόλεπτο και ἀνά τετραγωνικό ἔκατοστο, ἀλλά και στή λειτουργία ὅλου τού πολύπλοκου

(6) Δελτίου Τύπου τού CERN, PR23.10, 26.11.10.

(7) Ἀνακοίνωση τού CERN, «LHC programme gets underway», 30.3.10.

συμπλέγματος έπιταχυντῶν πού προεπιτάχυναν τά πρωτόνια, συνεχάρησαν δόλο τό προσωπικό του C.E.R.N., και δήλωσαν σέ μήνυμά τους: «...Τά πειράματα στόν LHC μέτρησαν και δημοσίευσαν στό διάστημα όκτω μηνῶν σχεδόν πάνω σέ δλη τή Φυσική του μισοῦ παρελθόντος αιώνος... και έπι πλέον σέ νέα Φυσική... Λόγω του LHC, οι ἄνθρωποι μιλοῦν γιά τήν έπιστήμη μέ τρόπο πού δέν τό έχουν κάνει γιά χρόνια... Είναι σημαντικό γιά μᾶς νά καταλάβουν οι ἄνθρωποι και νά έκτιμήσουν τήν ἀξία τῆς βασικής έπιστήμης. 'Αλλά, έπισης, θά πρέπει νά θυμόμαστε ότι χωρίς βασική έπιστημη, δέν ύπάρχει έπιστημη γιά έφαρμογές...»⁽⁸⁾.

Τό C.E.R.N. θά συνεχίσει τή λειτουργία του LHC δόλο τό 2011, ξεκινώντας τόν Φεβρουάριο. Θά άποφασισθεῖ σύντομα, ἄν θά συνεχίσει στήν ίδια ένέργεια και τό 2012 (πράγμα πολύ πιθανόν). Μετά, θά άκολουθησει περίοδος διακοπῆς ένός έτους γιά τήν προγραμματισμένη προσεκτική ἀναβάθμιση του έπιταχυντῆ, ώστε νά τρέξει μέ άσφαλεια στήν ένέργεια τῶν 14 TeV και μέ πολύ μεγαλύτερη φωτεινότητα δεσμῶν, γιά τά όποια έχει σχεδιαστεῖ και κατασκευαστεῖ έξ αρχῆς.

Η συνδυασμένη ἀνάλυση τῶν διετῶν ἥ τριετῶν δεδομένων τῶν ἀνίχνευτῶν ATLAS και CMS ἀπό τήν πρώτη φάση τῶν 7 TeV θά έξερευνήσει μία εὐρεία περιοχή μάζας γιά τήν

(8) Μήνυμα πρός τό προσωπικό του CERN, ἀπό τόν Διευθυντή 'Ερευνας S. Bertolucci και τόν Διευθυντή 'Επιταχυντῶν S. Myers, 7.12.10.

ἀναζήτηση τοῦ ὑποθετικοῦ και πολυσυζητημένου **σωματιδίου higgs** (χίγγς)⁽⁹⁾, ἄν ἡ μάζα του εἶναι στήν περιοχή ισοδύναμης ένέργειας⁽¹⁰⁾ τῶν 0,160 TeV. Τό σωματίδιο αύτό ὑποτίθεται, ὅτι μέ τίς ἀλληλεπιδράσεις του μέ τά ἄλλα σωματίδια, προκαλεῖ τή γένεση τῆς μάζας τους. Έπισης ότι εἶναι ὑπεύθυνο γιά τή «θραύση» τῆς συμμετρίας στήν ίσχυ μεταξύ τῶν ἡλεκτρομαγνητικῶν και ἀσθενῶν πυρηνικῶν δυνάμεων, κάνοντάς τες πολύ διαφορετικές στόν καθημερινό κόσμο μας, ἐνῷ αύτές συγκλίνουν και γίνονται συγκρίσιμες σέ ὑψηλές ένέργειες. 'Αν τό χίγγς εἶναι πολύ ἐλαφρότερο ἥ πολύ βαρύτερο, θά χρειαστεῖ λήψη περισσοτέρων δεδομένων γιά τήν παρατήρησή του ἥ τήν ἀπόρριψή του.

Μέ τά διετή (ἥ τριετή) δεδομένα αύτά θά ἀναζητηθοῦν έπισης ἐναγωνίως και τά λεγόμενα **ύπερσυμμετρικά σωματίδια**, ύπερβαρεῖς «σύντροφοι» πού ἀντιστοιχοῦν στά γνωστά και καθιερωμένα θεμελιώδη σωματίδια ὕλης (6 κονάρκ και 6 λεπτόνια) και θεμελιωδῶν δυνάμεων (βαρυτόνιο, φωτόνιο, W, Z και γλοιόνιο)^(1,9,11). Τά ὑπερσυμμετρικά σωμα-

(9) Δεῖτε π.χ. τό ἄρθρο 'Αναζητώντας τό «σωματίδιο του Θεοῦ», Περιοδικό «'Ανάπλασις», Ιούλιος - Αύγουστος 2008, σελ. 99-106.

(10) Σύμφωνα μέ τήν πολύ καλά ἐπαληθευμένη σχέση τοῦ 'Αινστάιν, $E=mc^2$, μία ποσότητα μάζας π τ ισοδύναμεῖ μέ ένέργεια E, πού δίνεται ἀπό αύτή τή σχέση, ὅπου c εἶναι ἡ ταχύτητα τοῦ φωτός στό κενό, c = 300 χιλιάδες χιλιόμετρα τό δευτερόλεπτο.

(11) Γιά μία περιεκτική εἰσαγωγή στό θέμα τῶν θεμελιωδῶν σωματίδιων και δυνάμεων, δεῖτε, π.χ. τό λῆμμα «στοιχειώδη σωματίδια» στήν 'Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος - Larousse - Britannica.

τίδια προβλέπονται στά πλαίσια τής ύπόθεσης της ύπερσυμμετρίας. Τό μοντέλο αύτό έντασσει σέ μία άνωτερη μαθηματική συμμετρία - θρησκευτική συμμετρία - δραγάνωση τά παραπάνω σωματίδια ψήλης και δυνάμεων, προκειμένου νά λυθεῖ τό πρόβλημα της «ιεραρχίας», ένα σοβαρό θεωρητικό πρόβλημα άντιφάσεων σχετικών μέ τή μάζα τοῦ χίγγας. Τά πειράματα σήμερα εἶναι εύαίσθητα και ἔχουν δώσει ἐλάχιστα δρια γιά τή μάζα μερικῶν ἀπό αὐτά τά σωματίδια περί τά 0,400 TeV. Μέ τά δεδομένα διετίας-τριετίας ἀπό τόν LHC, τά δρια άνακαλυψης θά ἐπεκταθοῦν στά 0,800 TeV.

Θά άναζητηθοῦν ἐπίσης νέα βαρυά σωματίδια, πού θά μποροῦσαν νά υποδεικνύουν τήν ψηφείη ἐπί πλέον χωρικῶν διαστάσεων, ἐπεκτείνοντας τήν ἔρευνα στήν περιοχή μαζῶν πού ίσοδυναμοῦν μέ 2 TeV. Οἱ ἐπί πλέον αὐτές διαστάσεις ἔχουν προταθεῖ και γιά τή λύση τοῦ άναφερθέντος προβλήματος «ιεραρχίας». Ἐπίσης, ἥδη μελετῶνται και ιδιότητες τοῦ «**κορυφαίου** **κονάρκ** t (top), πού θεωρεῖται θεμελιώδες σωματίδιο μαζί μέ τά ἄλλα πέντε κονάρκ, παρ' ὅλο πού εἶναι «σκανδαλωδῶς» βαρύ (δσο περίπου 183 πρωτόνια!).

Μέ τή λειτουργία τοῦ LHC στά 14TeV ἀπό τό 2014 (ἢ τό 2013) και ἔξῆς (γιά ἀρκετά χρόνια), θά παραχθοῦν πολύ μεγαλύτερα δείγματα γεγονότων (π.χ. 300 φορές περισσότερα ἀπό αὐτά πού άναμένονται στή διετία 2010-2011) ὅπότε θά γίνει άναζητηση τοῦ χίγγας μέ μάζα μέχρι περίπου 1TeV. Ἐν αὐτό δέν βρεθεῖ μέχρις ἐκεῖ, θά προκύψουν σοβαρά προβλή-

ματα γιά τή σύγχρονη συνολική εἰκόνα πού ἔχουμε στή Φυσική τῶν Στοιχειωδῶν Σωματιδίων, ἡ ὅποια ἔχει, μέχρι σήμερα, πολύ ἐντυπωσιακά, πολλαπλῶς ἐπαληθευτεῖ μέ μεγάλη ἀκρίβεια και ὄνομάζεται **Καθιερωμένο Πρότυπο**. Φυσικά, θά άναζητηθοῦν και τά ἄλλα σωματίδια, πού άναφέρθηκαν και ἄλλα, πού προτείνονται ἀπό πολλά θεωρητικά σχήματα. Οἱ ἐλπίδες και οἱ προσδοκίες γιά τά εύρηματα εἶναι πολλές, ἀλλά μπορεῖ νά υπάρξουν και πολλές εὐπλήξεις!

·Αλήθεια, τί γνωρίζουμε και τί ἀγνοούμε; Καί γιά τί νά θαυμάσουμε;

Ἡ ἀκτίνα τοῦ ὁρατοῦ σύμπαντος εἶναι 10^{26} μέτρα περίπου⁽²⁾ και ἡ ἥλικία του εἶναι 13,7 δισεκατομμύρια χρόνια, ἢ $4,3 \times 10^{17}$ δευτερόλεπτα. Μέσα σέ αὐτόν τόν ἀσύλληπτα σέ μεγέθος χῶρο, ύπολογίζονται ὅτι κινοῦνται περί τά 100 δισεκατομμύρια γαλαξίες, και σέ κάθε γαλαξία στροβιλίζονται περί τά 100 δισεκατομμύρια φωτεινοί ἀστέρες. Αὐτή ἡ ψήλη ἀντιστοιχεῖ μόνο στό 4% τής ίσοδύναμης, ψήλης-ένέργειας τοῦ σύμπαντος! Τό 96% εἶναι ἄγνωστης φύσης ἀόρατη (ἢ σκοτεινή) ψήλη και «σκοτεινή» (λόγω τής ἀγνοίας μας) ένέργεια... και αὐτά τά διαπιστώσαμε τίς τελευταῖς μόνο δεκαετίες... Πιθανόν ἡ **ἄγνωστη ψήλη** νά εἶναι κάποια ἀπό τά σωματίδια πού περιμένουμε νά άνακαλυφθοῦν στά πειράματα μέ τόν LHC.

Στό ἄλλο ἱλιγγιώδες ἄκρο τής κλίμακας μεγεθῶν τοῦ σύμπαντος, τά θεωρούμενα ώς θεμελιώδη σωματίδια ἔχουν διαστάσεις μικρότερες ἀπό 10^{-18} μέτρα. Μέ τά πειράματα στόν LHC θά ἔξερευνήσουμε τό χῶρο

της ψήλης άκρης βαθύτερα, μέχρι τά 10^{-20} μέτρα. Οι διαστάσεις, σύμως, μιᾶς ύποθετικής χορδής της θεωρίας των χορδών ή της λεγόμενης κλίμακας Planck, είναι 10^{-35} μέτρα⁽⁹⁾. Αφάνταστα βαθύτερα... Τί γίνεται άναμεσα σε αύτές τις κλίμακες μεγεθών;

Αν οι θεμελιώδεις δυνάμεις στη φύση (βαρυτική, ήλεκτρομαγνητικές, άσθενής πυρηνική και ίσχυρή πυρηνική) ήσαν άρχικά δύλες ένοποιημένες, δηλαδή συμμετρικές, μέση συγκρόσιμη ίσχυ, (όπως έχει άποδειχθεῖ πειραματικά γιά τις ήλεκτρομαγνητικές και άσθενεις πυρηνικές δυνάμεις, τουλάχιστον) ή ένοποιηση αύτή θά «κράτησε» μέχρι τά 10^{-43} δευτερόλεπτα άπό τη χρονική στιγμή μηδέν, πού συνέβη ή Μεγάλη Έκρηξη και μέχρι πού οι διαστάσεις του σύμπαντος ήταν όσο τό λεγόμενο μήκος Planck, 10^{-35} μέτρα.

Στή συνέχεια, ή συμμετρία «έσπασε», ή βαρύτητα ξεχώρισε, τό μικρούτικο σύμπαν έκτινάχθηκε άφανταστα σε διαστάσεις κατά 10^{50} ; φορές, ή πυρηνική δύναμη και «λίγο» άργοτερα ή ένοποιημένη ήλεκτροσθενής ξεχώρισαν, και άναδείχθηκαν οι ξεχωριστοί φορεῖς τους πού «μεσολαβοῦν» μεταξύ των σωματιδίων (κονάρκ και λεπτονίων) τά όποια είχαν παράλληλα δημιουργηθεῖ. Τό «δράμα» συνεχίστηκε, καθώς τό σύμπαν διαστελλόταν και έψυχετο, μέ τή συγκρότηση τῶν νουκλεονίων άπό κονάρκ (10^{-2} δευτερόλεπτα), τό σχηματισμό τῶν πυρηνῶν άπό νουκλεόνια (πρῶτο λεπτό), τῶν άτόμων, μέ τήν ήλεκτρική έλξη ένός-τριῶν ήλεκτρονίων άπό έλαφρούς πυρῆνες (περί τά 300.000 χρόνια μετά), τό σχηματισμό τῶν συμπυκνωμάτων ψήλης (λόγω βαρυτι-

κῶν έλξεων) σέ άστέρες. Αύτοί άρχισαν νά φωτοβολοῦν, όταν ή συμπύκνωσή τους άνεβασε τή θερμοκρασία τους στό έσωτερικό τους, όπότε ξεκίνησαν οι θερμοπυρηνικές άντιδράσεις (σχηματίζοντας βαρύτερους πυρῆνες), τά φωτόνια άπό τίς όποιες, άφού έχασαν ένέργεια ταξιδεύοντας πρός τά έξω, έγιναν όρατα. Άποσπασθέντα και ψυχόμενα τμήματα θά σχηματίσουν περιφερόμενους πλανήτες, πού φωτίζονται και θερμαίνονται άπό τά μητρικά σώματα, τούς άστέρες-ήλιους. Πάνω σέ έναν άπό τούς πλανήτες αύτούς θά συμβεῖ τό θαῦμα τής έμφανισης τής ζωῆς και τοῦ άνθρωπου. Οι τιμές τῶν φυσικῶν σταθερῶν και ή ίσχύς τῶν θεμελιωδῶν δυνάμεων δείχνουν σάν νά είχαν έκπληκτικά «ρυθμιστεῖ» άπό τήν άρχη τῆς γένεσης τοῦ σύμπαντος γιά νά μπορέσει νά πραγματοποιηθεῖ αύτό τό τελευταῖο⁽¹²⁾.

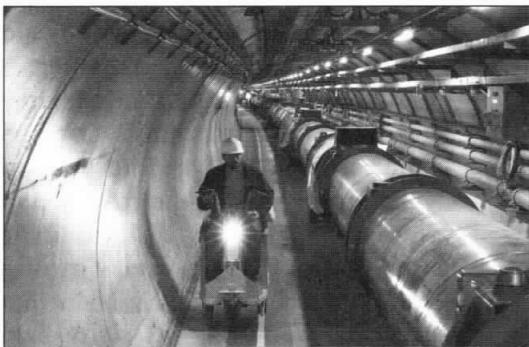
Πολύ άδρα, αύτή είναι ή συγκλονιστική ίστορία (έπιστημονικά καθιερωμένη, ίδιαίτερα άπό τό πρῶτο λεπτό και μετά), γιά τή δημιουργία και έξελιξη τῶν δομῶν τοῦ σύμπαντος, στά πρῶτα στάδια τής όποιας άλλα και στή συνέχεια, τά θεμελιώδη σωματίδια και οι δυνάμεις, πού μελετοῦν τά πειράματα στό LHC, έπαιξαν και παίζουν κύριο λόγο. Στόν ψαλμό τοῦ Έσπερινοῦ «Εύλόγει ή ψυχή μου τόν Κύριον...», ό ποιητής (Δαυΐδ;) θαυ-

(12) Γ. Κοντόπουλος «Ανθρωπική Άρχη και άξιες», Ανάπλασις, Μάρτιος-Απρίλιος 2008, σελ. 35-38. «Σύγχρονες κοσμολογικές θεωρίες», Ακτίνες, Ιαν. 1998 σελ. 1 κ.έ. και Φεβρ. σελ. 41 κ.έ.

W. Thirring: «Traces of God in the laws of Nature: Cosmic Impressions», Templeton Foundation Press, 2007 (π.χ. σελ. 157-163).

μάζει και εξημινεῖ τόν Δημιουργό, μέλ
άφορμή πλούσιες σκηνές και φαινό-
μενα τῆς όρατης κτίσης, πού ἀναφέ-
ρονται κυρίως στή γῇ και τῇ ζωῇ.
Τά γεγονότα τῆς παραπάνω σύντομης
ἱστορίας και τῆς σχέσης μικρόκο-
σμου-σύμπαντος μᾶς προκαλοῦν εὖ

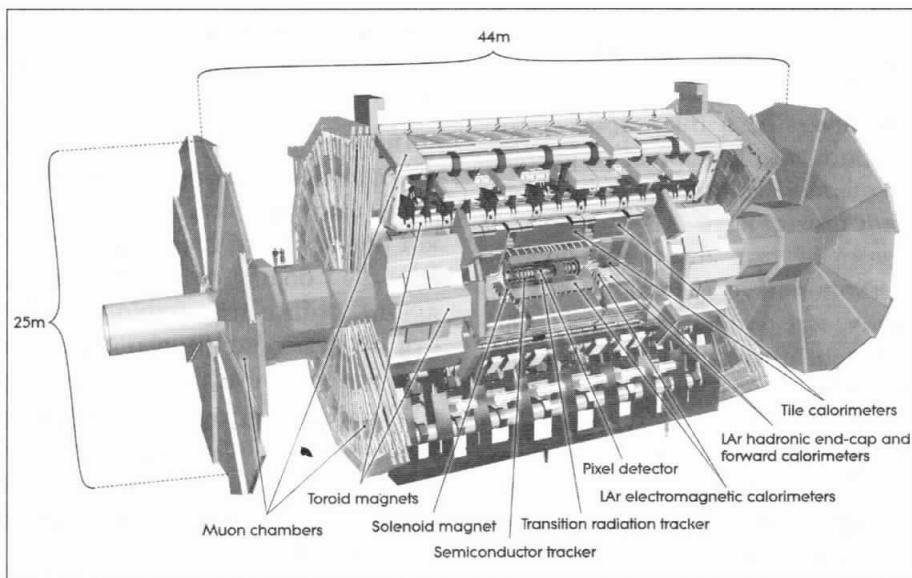
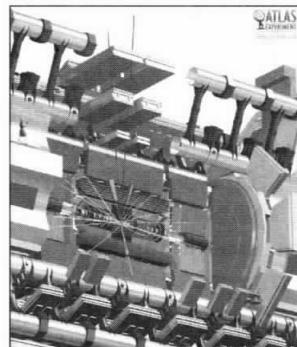
ΣΧΗΜΑ 1

ἴσου μεγάλο θαυμασμό, γιά νά ὁμο-
λογήσουμε, «μέγας Κύριος και αἰνετός
σφόδρα και τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ
οὐκ ἔστι πέρας» (Ψαλμός 144, στίχος
3).

ΗΛΙΑΣ ΚΩΝ. ΚΑΤΣΟΥΦΗΣ
Όμότιμος Καθηγητής Ε.Μ. Πολυτεχνείου

ΣΧΗΜΑ 3

ΣΧΗΜΑ 2

Σχῆμα 1: Μικρό τμῆμα τοῦ κυκλικοῦ ἐπιταχυντῆ L.H.C. στή σήραγγα 27 χιλιομέτρων. "Ἐνας τεχνικός περιφέρεται μέ ὅπτικά καθοδηγούμενο σύστημα.

Σχῆμα 2: Ἡ ἀνιχνευτική διάταξη A.T.L.A.S. Διακρίνονται ἀριστερά δύο ἀνθρώπινες φιγούρες, κοντά στόν ἄξονα (σωλήνα) κυκλοφορίας τῶν δύο δεσμῶν πρωτονίων).

Σχῆμα 3: Προσομοίωση παραγωγῆς – ἀνιχνευσης ἐνός σωματιδίου χίγγα H (και ἐνός πίδακα) κατά τή σύγκρουση δύο πρωτονίων τοῦ LHC στό κέντρο τοῦ ἀνιχνευτῆ ATLAS: Τό χίγγα διασπᾶται σέ δύο σωματίδια Z, καὶ αὐτά σέ μιόνιο-ἀντιμίσιο (δύο σχεδόν κατακόρυφες τροχιές) καὶ ἡλεκτρόνιο-ποζιτρόνιο, ἀντίστοιχα.

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Τόν πολύκυκλον χρόνον
τοῖς δούλοις σου δώρησαι
Ωδή ε' τῆς Ἰνδίκτου

1. Προοίμιο

Ήταν κατάμαυρη νύχτα κατοχῆς ὅταν στούς δρόμους τῆς Ἀθήνας ἀντιβούησαν τά κάλαντα τῆς σκλαβιᾶς: «Καινούργιος χρονος πάλι ξημερώνει/ καὶ σβήνεται καὶ χάνετ' ὁ παλιός/μαζί του νά σβηστοῦνε κι δλοι οἱ πόνοι/τό δάκρυ μας, ἡ λύπη, ὁ στεναγμός....». Πόση λύπη, πόνος, στεναγμός είχαν σκεπάσει τήν Ἑλλάδα καί τόν κόσμο ολόκληρο! Ή βαριά μπότα τοῦ Ναζισμοῦ είχε σχεδόν θανατώσει τήν ἐλευθερία σέ δλο τόν κόσμο.

Καί οἱ ἄνθρωποι ἔκεινης τῆς ἐποχῆς ὑψώνανε τά χέρια σέ προσευχή στόν κυρίαρχο τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου. Κι ὁ ποιητής παρακαλοῦσε: «Καινούργιος χρόνος πάλι ξημερώνει/καὶ λάμπει ὁ σκοτισμένος οὐρανός./Μ' ἐλπίδες ὁ Θεός νά τόν χρυσώνει/καὶ νᾶν' εύτυχισμένος καὶ καλός».

Όμως, ὁ ποιητής ἥξερε πολύ καλά πώς ἂν οἱ ἄνθρωποι δέν ξαναβροῦν τήν πίστη τους στό χορηγό τῆς Ζωῆς, ὁ Καινούργιος Χρόνος δέν θά ήταν διαφορετικός ἀπ' τούς προηγούμενους. Οἱ μῆνες πᾶνε κι ἔρχονται σέ κυκλική τροχιά καί ὅχι σέ εὐθύγραμμη.

Σέ μιά προσευχή του στό Χριστό ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός δίνει ἄλλη διάσταση στό χρόνο. Τήν παλίνδρομη κίνηση. «Οπου ὁ χρόνος πάει κι ἔρχεται σάν τά νερά τοῦ Εὐρίπου. Ἀφαιρεῖ κάθε βεβαιότητα χρονική, πού μόνο ἡ χριστιανική ἐλπίδα τῆς δίνει νέα προοπτική: «Τέθνηκα τῷδε τῷ ταλαιπώρῳ βίῳ,/ὅς φέρετ' ἄνω κάτω τε, Εὐρίπου δίκην,/βέβαιον οὐδέν, οὐδ' ἐφ' ἡμέραν ἔχων...». Ό ἀπελπισμός φροτίζεται καί γίνεται ὀλοφυρμός, θρῆνος καί ὄδυμψος: «Ὥλωλ', δλωτα συμφοραῖς, σοὶ δ' ὅλυμπαι». Όμως, ἡ Χριστιανική ἐλπίδα διαλύει τή μαυρίλα τῶν κακῶν, τόν ἀπελπισμό πού φέρνει τό θάνατο. «Σύ γάρ Θεός μου· σύ ζόφον λύεις κακῶν/νεκρῷ πνέοντι μικρόν, ἡ λυπρόν βίον».

2. Ὁ Καινούργιος Χρόνος

Μά νά, τώρα, «καινούργιος χρόνος πάλι ξημερώνει/καὶ σβήνεται καὶ χάνετ' ὁ παλιός.../Ἐλάτε νά γυρίσουμε καὶ πάλι/στήν πίστη τοῦ Θεοῦ σάν ἀδελφοί,/κι ὁ χρόνος ὁ καινούργιος θά μᾶς βγάλει/στῆς δόξας τήν ὀλόφωτη κορφή».

Οι δρόμοι τῆς Ἀθήνας ἀντιβούντουν ἀπό τόν ἐνθουσιασμό πού σκορ-

πᾶνε τά Κάλαντα τῆς Σκλαβιᾶς. Οἱ νεαροὶ καλαντιστές εἶχαν συγκεντρωθεῖ στό ἡρωικό Καρύτση 14. Ἀφοῦ ὑψώσανε δέηση στόν Κύριο, χωρίστηκαν σέ τρεῖς ὄμάδες καὶ ἔεχύθηκαν στούς δρόμους. Ἡ ἀπόφασή τους νά φρέουν τό μήνυμα τῆς Ἐλπίδας παντοῦ, χαλυβδώνει τή θέλησή τους. Ὁ ποιητής τό βροντοφωνάζει: «Ὄλοι ἐμπρός στόν ἀγώνα/πού τή νίκη μᾶς δίνει·/δυσκολία καμμιά/τόν παλιό δέ μᾶς σβήνει./Ἡ ἀπόφαση βράχος/κι ἡ ψυχή μας ἀτσάλι/καί δέν εἶναι χαρά/πιστο τρανή,/πιστο μεγάλη...».

Τά κλειστά παράθυρα τῆς Ἀθήνας ἀνοίγουν. Ἡ σκοτεινιά χάνεται ἀπό τόν οὐρανό της. Οἱ ἀχτῖνες τῆς Ἐλπίδας χρυσίζουν τά γύρω κορφοβούνια, πού ὑψώνονται στάν τρούλοι θεόχτιστων ναῶν, ὅπως θά ἔλεγε ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς.

Δέν μπορεῖ, ὁ Καινούργιος Χρόνος θά ἕφεν τά πολυπόθητα δῶρα στήν Ἑλλάδα, τή Χαρά καὶ τήν Εἰρήνη. Οἱ πόθοι καὶ τά ὄνειρα τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ πολέμου στήν Ἀλβανία θά πραγματώνονταν. Κι ἡ Μοῦσα θά τραγουδοῦσε: «Ἐλευθερία εἶν' τό σύνθημά μας,/καί πίστη μας ἡ πίστη τοῦ Χριστοῦ,/σημαία γαλανή τό καύχημά μας,/σκοπός μας ἡ χαρά τοῦ κινητοῦ.../Τά νιάτα, τήν ὄρμή, τήν ὑπαρξή μας,/τά πάντα στόν ἀγώνα τὸν τρανό,/ἀμάραντη κι ἀθάνατη ἡ τιμὴ μας/κι ἡ δόξα μας στόν τρίτον οὐρανό!».

3. Ὁ Θάνατος τῆς Ἀγάπης

«Οσοι ζήσανε ἐκεῖνες τίς στιγμές, τούς ἔμειναν ἀξέχαστες σ' ὄλοκληρη τή ζωή τους. Τί παλμός, τί αἰσιοδο-

ξία, τί βεβαιότητα γιά τό κανούργιο αὔριο! «Ἄιντε ψυχή κι ἄιντε καρδιά./Μαζέψυτε τίς λαβωματιές σας», θά πεῖ ἡ Μοῦσα⁽¹⁾. Κι ὁ Ὅμηρος ὁ πανέλληνας θά ψάλλει στήν Ὁδύσσειά του: «Σήκω, Πεισίστρατε, γνιέ τοῦ Νέστορα, φέρετά δυνατά ἄλογα καὶ ζέψε τα στ' ἀμάξι,/για ν' ἀρχίσουμε τό ταξίδι»⁽²⁾. Καί τό ταξείδι θά ἔχει μάκρος καὶ θά ματώσει τούς Πανέλληνες. Καί θά ὅρθιον τής νύχτας τά παιδιά, πάνω στά μαῦρα τους φαριά, θά ξεπεζέψουν στήν πλατεῖα. Κι ἡ Μοῦσα θά θρηνήσει τόν ἑρχομό τους: «Ὄλοι στά χέρια τους κρατοῦν/δαυλιά ἀναμένα καὶ πετοῦν/τή μαιροκόκκινή τους λάμψη./Τά μάτια τους, δαυλοί κι αὐτά,/πύρινα, κόκκινα καντάμισε ἡ ψυχή τους καὶ ζητᾶ/νά καταστρέψει καὶ νά κάψει./.../Οπου ἐκκλησιά κι ὅπου Ναός,/κι ὅπου λατρεύεται Θεός/φωτιά, τσεκούρι καὶ μαχαίρι!»⁽³⁾.

Ἡ ἀγάπη μακελλεύεται ἀπό τό μίσος, τό μεγάλο μακελλάρη τῶν αἰώνων. Κι ἡ Μοῦσα, μέ δάκρυα παρακαλεῖ τόν Ἡλιό νά χαμηλώσει καὶ νά ιδεῖ τό μεγάλο χαλασμό «πού γίνηκε στήν ἔρμη τούτη χώρα».

4. Η λαλιά πού δέν ξέρει ἀπό ψέμα

Μεγάλο κακό ἔφερε στήν Πατρίδα ὁ θάνατος τῆς ἀγάπης. Κακό ἀβάσταχτο, πού δέν ἀντέχεται. «Τῶν κανονιῶν τά στόματα πίσω ξερνοῦν φω-

(1) Ἐλένη Ταγκαλάκη, Ὁ Χρόνος καὶ ἡ Οἰκουμένη ἡ τῶν Προσελήνων, Ἐκδόσεις «Ἀρμός», Νοέμβριος 2010 σελ. 9.

(2) Ὁ.π., σελ. 11.

(3) Γ. Βερίτη, Ὁ Ἐρχομός τῶν Μαύρων, Ἀπαντά, σελ. 165, 166.

τιά,/καί πάλι κάμπους καί πλαγιές μέ σάρκες κι αἷμα βρέχουν». Τί θά γίνει λοιπόν; 'Ο καινούργιος χρόνος θά ματοβρεχετεί καί τοῦτο; Τόσο μεγάλο κακό μέλλεται στή γλυκιά Πατρίδα!

Καιρός ν' ἀκούσουμε τό λόγο τοῦ νομπελίστα ποιητῆ Ὁδυσσέα Ἐλύτη: «'Οπου καί νά σᾶς βρίσκει/τό κακό, ἀδελφοί/ὅπου καί νά θολώνει ὁ νοῦς σας/μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμό/καί μνημονεύετε Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη./Η λαλιά, πού δέν ξέρει ἀπό ψέμα...».

Μήτε ὁ Σολωμός μήτε ὁ Παπαδιαμάντης εἶπαν ψέματα στούς "Ἐλληνες. 'Ο λόγος τους εἶναι λόγος ἀλήθειας. 'Η λαλιά τους δέν ξέρει ἀπό ψέμα. Εἶναι σάν τοῦ σπαθιοῦ τήν κόψη, βγαλμένη ἀπ' τῶν Ἑλλήνων τά ιερά κόκκαλα. Τά κόκκαλα τοῦ Ὄμηρου, τοῦ Πινδάρου, τοῦ Ἡροδότου! Τοῦ Ἡσιόδου, τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Πολύβιου!... Τά ιερά κόκκαλα τοῦ Ναζιανζηνοῦ, τοῦ Ρωμανοῦ, τῆς Κασσίας (Κασσιανῆς), τοῦ Δαμασκηνοῦ, τοῦ Ἀνδρέα Κρήτης, τοῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ βασιλιᾶ (886-912), τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογέννητου (913-959).

Κι ἡ Μοῦσα θά ψάλλει τό «'Ανω σχῶμεν τήν καρδιά καί τήν ψυχή μας/πρός τόν Κύριο τῶν καλῶν καί τῶν κακῶν./'Ανω σχῶμεν τήν καρδιά καί τήν ψυχή μας/σάν τ' ἀθῶα καί σάν τ' ἄκακα παιδιά./'Ανω σχῶμεν τήν καρδιά καί τήν ψυχή μας/ὅπ' ἀγγέλοι μᾶς προσμένουν μέ χαρά!/Μᾶς προσμένουν τραγουδώντας νέες δόξες,/τραγουδώντας ἀκατάπαυστ' ὀ-

σανά...» (Γ. Βερίτης, "Απαντα, σελ. 222).

'Η Μάνα, πού τόν ἄχρονο γέννησε ἐν χρόνῳ, ἔχει κιόλας ύμνησει τοῦτο τό μυστήριο: «Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τόν Κύριον/καί ἡγαλλίασε τό πνεῦμα μου ἐπί τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι μου,/ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπί τήν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ./Ιδού γάρ ἀπό τοῦ νῦν μακαριοῦσι με πᾶσαι αἱ γενεαί/.../ διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν/καθεῖλε δυνάστας ἀπό θρόνων καί ὑψώσε ταπεινούς,/ πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καί πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς...».

Πᾶντε καί ἡ πεῖνα καί τά δεινά τῆς Κατοχῆς. Τά βασανιστήρια καί οἱ ἐκτελέστεις. Οι χαφιέδες καί οἱ μαυραγορίτες. «Καινούργιος χρόνος ξημερώνει...». 'Αρχιμηνιά κι ἀρχιχρονιά! 'Ανω σχῶμεν τήν καρδιά καί τήν ψυχή μας!...

5. Η τομή τοῦ Χρόνου

Ο Χριστιανισμός τέμνει τόν χρόνο. Τόν χωρίζει στά δυό. Στόν πρό Χριστοῦ καί στόν μετά Χριστόν. Αὐτός ὁ χωρισμός στά δυό δέν σχετίζεται μόνο μέ τή χρονικότητα, σάν φαινόμενο μελέτης τῆς ἀστρονομίας ἢ τῆς φιλολογίας, ἀλλά κυρίως μέ τή μεταφυσική. Σχετίζεται μέ τήν πορεία τοῦ ἀνθρώπου μέσα στό χρόνο πού φέρνει στή ζωή ἡ στό θάνατο. Στό φθιαρτό καί μάταιο ἡ στό ἀέναο καί ἀμάραντο.

'Ανάλογα μέ τή χρήση, ὁ χρόνος γίνεται ώφελιμος ἢ βλαβερός. 'Ο ἀνθρωπος, ώς χρήστης, δίνει καί τή μιօρφή στό χρόνο, τόν προσδιορίζει. Καινούργιος, εὐτυχισμένος, χαρούμε-

νος, δυσοίωνος, δίσεκτος (μέ τήν εν- νοια τοῦ δύσμοιρου), κ.λπ.

„Αν ὁ χρόνος συνδέεται μέ γεγονό- τα μεγάλα, παίρνει τή δική τους φρο- ρεσιά: Χριστούγεννα, Πάσχα, Δεκα- πενταύγουστο κ.λπ. „Ετσι, στή λογο- τεχνία ἔχουμε ποιήματα ή διηγήματα, χριστουγεννιάτικα ή πασχαλινά, κοι- νωνικά, λαογραφικά ή θρησκευτικά. Ή εκκλησιαστική ποίηση περιγράφει μέ τόν καλύτερο τρόπο τοῦτα τά γε- γονότα. Παράδειγμα: «*Εὐφραίνεσθε δίκαιοι/οὐρανοί ἀγαλλιάσθε/σκιρτή- σατε τά ὅρη/Χριστοῦ γεννηθέντος./.../Ο πατήρ εὐδόκησεν/ό Λόγος σάρξ ἐγένετο/καί ἡ Παρθένος ἔτε- κε/Θεόν ενανθρωπήσαντα./Αστήρ μηνίει,/Μάγοι προσκυνοῦσι/Ποιμένες θαυμάζουσι/καί ἡ κτίσις ἀγάλλε- ται...»* (ἀπό τούς «Αἴνους τῶν Χρι- στουγέννων», 'Ανδρέου Ιεροσολυμί- του).

6. Τό Έκκλησιαστικό Έτος

Τό έκκλησιαστικό έτος δέν ἀκολού- θησε τό πολιτικό. 'Αρχίζει τήν 1^η Σεπτεμβρίου. «'Αρχῇ τῆς Ἰνδίκτου, ἥ- τοι τοῦ νέου ἔτους...». Ο έκκλησια- στικός ποιητής ζητάει ἀπό τόν Κύριο νά εύλογήσει «τόν στέφανον τοῦ ἐνι- αυτοῦ» καί νά γκρεμίσει τίς αἰρέσεις πού ταλανίζουν καί χιλιοβασανίζουν τήν Έκκλησία. «*Τάς αἰρέσεις κατάβα- λε.*

Δέν ήταν λίγος ὁ ταλανισμός, ήταν κι ἐπικίνδυνος. Γιατί δέν παραχάρα- ζε μόνο τήν ὄρθη πίστη. Ἐφερε καί τό μῆσος. Καί τό θρησκευτικό μῆσος εἶναι ἀγεφύρωτο!

Στό ἀπολυτίκιο τῆς Ἰνδίκτου, ὁ ἔκ- κλησιαστικός ποιητής, ώς ἐκφραστής

τοῦ πόθου τοῦ λαοῦ, παρακαλεῖ τόν Δημιουργό τῆς κτίσεως νά εύλογήσει «τόν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρη- στότητος» καί νά διαφυλάξει τήν Πό- λη «πρεσβείας τῆς Θεοτόκου».

Σ' ἔνα στιχηρό ἰδιόμελο, ὁ Ιωάννης Μοναχός, παρακαλεῖ γιά τό στέφανο τοῦ ἐνιαυτοῦ. «*Πάντα γάρ εν σοφίᾳ ἐποιησας/καιρούς ήμιν καί χρόνους προθέμενος./.../Εὐλόγησον τόν στέ- φανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου...».*

7. Η Πρωτοχρονιά σήμερα

Τήν παραμονή τῆς Πρωτοχρονιᾶς, τά παιδιά, σέ ομάδες συνήθωσ, λένε τά Κάλαντα. Ή Έκκλησία γιορτάζει τήν Πρωτοχρονιά τήν κατά σάρκα Περιτομή τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ήμιν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τήν Μνήμη «τοῦ εν Ἀγίοις πατρός ήμιν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου».

Στόν Κανόνα τῆς Εορτῆς, στήν α' Όδη, ὁ ὑμνογράφος Στέφανος γρά- φει: «*Περιτομήν/δέχεται τῇ ὄγδοᾳ Δι Χριστός/τῆς ἑαυτοῦ γεννήσεως/καί ταύτης σήμερα/τήν σκιάν καταστέλ- λει/τό φῶς ἐξανατέλλων/τῆς νέας χά- ριτος.*» Καί μᾶς χαρίζει ἀκήρατο ζωή (= ἀκέραιη, ἀθιχτή, ἀφθαρτή, ὀλό- κληρο).

Ο Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός συνθέτει ποίημα γιά τόν "Αγιο Βασίλειο: «*Τῶν ἀρετῶν,/σύ τήν τραχεῖαν βαδίσας ὄ- δόν,/ἐπί τήν λείαν ἔφθασας,/καί ἀ- στασίαστον/τήν οὐράνιον βάσιν,/καί πᾶσιν ἀνεδείχθης,/τύπος Βασίλειε.*» Κι ἔσπειρε τά δόγματα τῆς εὐσέβειας καί ἀρδευσε ὀλόκληρη τήν Οἰκουμέ- νη. Κι ἔθρεψε πεινασμένες ψυχές μέ έπουράνιο τροφή.

Κι εγινε μαζί μέ τόν "Άγιο Ιωάννη τό Χρυσόστομο καί τόν Θεολόγο Γρηγόριο, προστάτης τῶν Γραμμάτων καί τῆς Παιδείας. «Σεῖς τῶν γραμμάτων μέγιστοι, διδάσκαλοι καί μύσται, σεῖς τοῦ Χριστοῦ λάτρεις θεῷμοί καί κήρυκες σεῖς εἰστε!» (Κ. 'Ανδρουλάκης, πρωτοπρεσβύτερος, «Στούς Τρεῖς Ιεράρχες»). Παμμέγιστους Ἀστέρες καί στύλους τῆς Ὁρθοδοξίας τούς ὀνομάζει σέ ποίημά του ὁ Ξύδης. Κι ἡ ποίηση, «πού στή ζωή ὑφαίνει τήν ἀγιότητα καί γοητεία», οὐρανοβάμονες κι ἐπιγείους Ἀγγέλους τούς ἀποκαλεῖ, «τοῦ κόσμου ἡ σωτηρία/ἡ τῶν ἀνθρώπων χαρά/καί τῆς οἰκουμένης οἱ διδάσκαλοι/τοῦ Λόγου οἱ πρόμαχοι/ιατροί ἐπιστήμονες/τῶν νοσημάτων τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος/οἱ ἀείροοι ποταμοί οἱ τοῦ Πνεύματος/λόγοις οἱ καταρρεύσαντες/γῆς ἄπαν πρόσωπον...».

Καί ὁ θεῖος ὑμνογράφος θά γράψει στό ἀπολυτίκιό τους: «Τούς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου θεότητος... τούς μελιρρύτους ποταμούς τῆς σοφίας, τούς τήν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρρεύσαντας... συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν».

Τά χρόνια καί οι αἰώνες πού ἀκολούθησαν, δέξανε πολλή σκόνη μέ τά ἔθιμα στό γεγονός τῆς Πρωτοχρονιάς. Ἔτσι πού κάποιες φορές τά ἔθιμα ν' ἀλλοιώνουν ἀκόμη καί τό ἐκκλησιαστικό γεγονός, νά τό παραμορφώνουν.

8. «Τά Πτερόεντα Δῶρα»

Αὐτήν τήν ἀλλοίωση καυτηριάζει ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ὁ ἄγιος τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων, στό

διήγημά του «Τά Πτερόεντα Δῶρα» (1907). Πρόκειται γιά τά δῶρα πού ἔφερε στήν πρωτεύουσα θεῖος ἄγγελος τήν παραμονή τῆς Πρωτοχρονιάς.

«Ἐφερε δῶρα ἀπό τά ἄνω βασίλεια διά νά φιλεύσῃ τούς κατοίκους τῆς πρωτευούσης. Ήταν ὁ καλός ἄγγελος τῆς πόλεως». Ποιά ἦταν τά δῶρα; «Ἐκράτει εἰς τήν χεῖρα ἔνα ἀστρον καί ἐπί τοῦ στέρεον του ἐπαλλε ζωή καί δύναμις, καί ἀπό τό στόμα του ἐξήρχετο πνοή θείας γαλήνης». Ἀλήθεια, ποῦ θά τά ἔδινα ταῦτα τά δῶρα; «Εἰς ὅλους ὅσοι προθύμως τά δέχονται», σημειώνει ὁ Παπαδιαμάντης. Οι δωρεές τοῦ Θεοῦ δέν δίνονται στίς κλειστές καρδιές, ἀλλά σ' ἐκεῖνες πού προθύμως τίς δέχονται.

Ο καλός ἄγγελος τῆς πόλεως «εἰσῆσθλεν ἐν πρώτοις εἰς ἔνα ἀρχοντικόν μέγαρον. Εἶδεν ἐκεῖ τό ψεῦδος καί τήν σεμνοτυφίαν, τήν ἀνίαν καί τό ἀνωφελές τῆς ζωῆς ζωγραφισμένα εἰς τά πρόσωπα τοῦ ἀνδρός καί τῆς γυναικός καί ἥκουσε τά δύο τέκνα νά φελλίζωσι λέξεις εἰς ἄγνωστον γλῶσσαν, (Σημ.: Δέν πρόκειται γι' ἀλλοδαπούς ἡ γιά τούς σημερινούς μετανάστες, ἀλλά γιά ντόπιους γλωσσομαθεῖς). Ό Ἀγγελος ἐπῆρε τά τρία οὐράνια δῶρα του, καί ἔφυγε τρέχων ἐκεῖθεν».

Η περιπλάνηση τοῦ Ἀγγέλου συνεχίζεται. Πηγαίνει στό καλύβι φτωχοῦ ἀνθρώπου. Ό ἄντρας ἔλειπε ὅλο τό βράδυ στήν ταβέρνα. Ή γυναίκα προσπαθοῦσε ν' ἀποκοιμίσει μέ λίγο ξερό φωμί τά πέντε παιδιά της, «βλασφημοῦσα ἀμα τήν ὥραν πού εἶχεν ὑπανδρευθῆ». Ὅταν γύρισε τά μεσάνυχτα, ἐκείνη τόν ἔβρισε «μέ φωνήν ὀξείαν,

έκεινος τήν έδειρε μέ τήν ωράδον τήν οξώδη, καί μετ' ὀλίγον οἱ δύο ἐπλάγιασαν χωρίς νά κάμουν τήν προσευχήν των, καί ἥρχισαν νά φοχαλίζουν μέ βαρεῖς τόνους. Ἔφυγεν ἐκεῖθεν ὁ Ἀγγελος.

Στή συνέχεια ἀνεβαίνει «εἰς μέγα κτίριον πλουσίως φωτισμένον», ὅπου οἱ ἀνθρώποι παίζανε χαρτιά. «Ο Ἀγγελος ἐκάλυψε τό πρόσωπον μέ τάς πτέρυγάς του, διά νά μή βλέπει κι ἔφυγε δρομαίως». Στό δρόμο συνάντησε πολλούς ἀνθρώπους, «ἄλλους ἔξερχομένους ἀπό τά καπηλεῖα, οίνοβαρεῖς, καί ἄλλους κατερχομένους ἀπό τά χαρτοπαίγνια, μεθύνοντας χειροτέραν μέθην». Κάποιους εἶδε ν' ἀσχημονοῦν καί κάποιους ἀκουσε νά βλαστημᾶν τόν Ἀι-Βασίλη ώς φταίχτη. «Ο Ἀγγελος ἐκάλυψε μέ τάς πτέρυγας τά ώτα, διά νά μήν ἀκούη, καί ἀντιπαρῆλθεν».

«Ὕπεφωσκεν ἥδη ἡ πρωία τῆς πρωτοχρονιᾶς, καί ὁ Ἀγγελος διά νά παρηγορηθῇ, είσηλθεν εἰς μίαν ἐκκλησίαν». Ή περιγραφή γίνεται καυστική καί ἐλεγκτική...

«Ο Ἀγγελος δέν εῦρε παρηγορίαν. Ἐπῆρε τά πτερόεντα δῶρα του — τό ἀστρον τό προωδισμένον νά λάμπῃ εἰς τά συνειδήσεις, τήν αὔραν, τήν ἵκανήν νά δροσίζῃ τάς ψυχάς, καί τήν ξωήν, τήν πλασμένην διά νά πάλ-

λη εἰς τάς καρδίας - ἐτάννυε τάς πτέρυγας καί ἐπανῆλθεν εἰς τάς οὐρανίας ἀψίδας».

Ανεπανάληπτος ὁ Παπαδιαμάντης! Κάθε ἀπόπειρα νά παραφραστεί γίνεται βέβηλη. Γι' αύτό, «ὅπου καί νά σᾶς βρίσκει τό κακό, ἀδελφοί μου, ὅπου καί νά θολώνει ὁ νοῦς σας, μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμό καί μνημονεύετε Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη. Ή λαλιά, πού δέν ξέρει ἀπό ψέμα».

9. Ἐπίλογος

Η ἡθική καί ἡ θρησκεία βρέθηκαν πολλές φορές σέ περιφρόνηση. Μά τά τελευταῖα τοῦτα χρόνια ἡ περιφρόνηση ὅλο καί βαθαίνει. Σέ παγκόσμια μάλιστα κλίμακα. «Οπως τήν ἐποχή τοῦ Ρενάν, τίς βλέπουν «ὑπό ἐκκαθάρισιν». Ή δικτατορία τοῦ μυαλοῦ καί ἡ ὕλη, ἔγιναν κυρίαρχοι. Ό δρθολογισμός πῆρε τά πάνω του. Κι ὁ ὑλισμός γίνεται πάλι ὁ νεκροθάφτης τοῦ πνεύματος.

Λοιπόν, τί θά μᾶς φέρει ὁ Καινούργιος Χρόνος; Μόνο τή μαυρίλα τῶν παγκόσμιων οίκονομικῶν καί τήν ἀβεβαιότητα; «Καινούργιος χρόνος πάλι ἔημερώνει/καί σβήνεται καί χάνετ' ὁ παλιός...». Ή Ας εύχηθούμε νά είναι εύτυχισμένος καί καλός...

ΝΙΚΟΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΣΤΟΝ Τ. Σ. ΕΛΙΟΤ

Ἡ ἐποχὴ μας, ιδίως αὐτὴ πού διαμορφώθηκε τά τελευταῖα μεταπολεμικά χρόνια, εἶναι τραγικά ἀντιφατική καὶ ἵσως ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀντιφατικότητὰ τῆς, πού, πολλές φορές παίρνει, ἀκόμα καὶ στὴν καθημερινή ζωῇ, ἀποσδιόριστες διαστάσεις, ἔπειδα τὸ στοιχεῖο τοῦ παραλόγου τῆς ζωῆς, γιά ὅποιον βλέπει, ἔστω καὶ ἐπιφανειακά, τά ἄνθρωπινα πράγματα.

Ο σημερινός ἄνθρωπος ἔχει χάσει ἔνα πρός ἔνα, ὅλα τά πνευματικά του ἐρείσματα. Ἐχει στεγνώσει ὀλότελα ἀπό κάθε δροσιά, ἀπό κάθε ἱκμάδα ζωῆς κι ἔχει στερηθεῖ κάθε πνοή μεταφυσικῆς πίστης μέσα στ' ἀπονικτικά πλαίσια μιᾶς θριαμβεύουσας, σέ κάθε ἐκδήλωση τῆς ζωῆς, τεχνολογίας, πού ἔντονα ἀποθέτει τή σφραγίδα της στίς κοινωνίες τῆς ἐποχῆς μας, ἀνεξάρτητα ἀπό τά κοινωνικά συστήματα καὶ ποικίλες ιδεολογικές τοποθετήσεις.

Κι ἐνῶ μετά ἀπό αὐτό τό στέγνωμα κι ἀπό αὐτὴ τὴν ἀποστέρηση, ὁ σημερινός ἄνθρωπος διαπιστώνει πώς ἀποφασιστικά ἐπικρατεῖ γύρω του καὶ ἀσφυκτικά τόν περιζώνει, τό ὑλικό καὶ τό στενά σταθμητό στοιχεῖο, κι ἐνῶ παραλληλα γυρεύει χωρίς σταματημό κάτι νέο, κάτι πού θά τόν δροσίσει καὶ θά τόν κάνει νά ξεφύγει ἀπό τόν ἀφόρητα καὶ ἔξουθενωτικά ὑλιστικό του περιγύρο πού τόσο ἀνελέητα τόν περισφίγγει, στρέφεται, θά

λέγαμε, πεισματικά, ὅχι πρός τό ὑπέρλογο, πού πραγματικά τοῦ λείπει, ἀλλά πρός τό παράλογο. Μέ αὐτὴν ἀκριβῶς τήν ἔννοια ὑπάρχει ἡ τραγική ἀντιφαση στόν ἄνθρωπο τοῦ καιροῦ μας, καὶ πού ἀποτελεῖ τό τραγικό στοιχεῖο τῆς ἐποχῆς μας, μιά ἀντιφαση πού ἔντοπίζεται στό ὅτι μετά τήν ἀνατροπή ὅλων τῶν πνευματικῶν ἐρεισμάτων του, ὁ σημερινός ἄνθρωπος, προσπαθώντας νά ξεφύγει ἀπό τό ἀσφυκτικό ἀδιέξοδο στό ὅποιο ἔχει μπλεχτεῖ κατ' ἀναπότρεπτη διαλεκτική ἔξειλικτική νομοτέλεια, ἔξακολουθεῖ νά ζει καὶ νά κινεῖται στό ἀδιέξοδό του, μέσα σ' αὐτά τά «μεγάλα καὶ ὑψηλά» τείχη πού τοῦ ἔχτισαν ἡ πού μόνος του ἔχτισε τριγύρω του, γιά νά ψυμηθοῦμε ἔνα ἀπό τά τραγικότερα καὶ ἀληθινότερα ποιήματα τοῦ Καβάφη, χωρίς ὅμως παράλληλα ν' ἀναζητεῖ τά «παράθυρα» τοῦ ἴδιου ποιητῆ, γιατί πιστεύει πώς «τά παράθυρα δέν βρίσκονται ἡ δέν μπορεῖ νά τά βρεῖ» ἡ ἀκόμα καὶ γιατί μπορεῖ νά πιστεύει πώς εἶναι καλύτερα γι' αὐτόν ποτέ του νά μήν τά βρεῖ, γιατί «ἴσως τό φῶς θά εἶναι μιά νέα τυραννία».

Στή σύγχρονη λογοτεχνία πού εἶναι ὁ γηησιότερος καὶ ἀψευδέστερος καθηρέφτης μιᾶς ἐποχῆς, αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀντιφατικότητα τοῦ σημερινοῦ ἄνθρωπου, πού φτάνει τά ὅρια τοῦ παραλογισμοῦ, ἔδωσε τό κατάλληλο ἔ-

ναυσμα γιά τήν άνάπτυξη τής πεζογραφίας και τοῦ θεάτρου τοῦ παραλόγου.

Τό ποιητικό και κριτικό έργο τοῦ μεγάλου "Αγγλου ποιητῆ, κριτικοῦ, θεατρικοῦ συγγραφέα και διανοητῆ, μέ εὐρύτατη πνευματική ἐπιβολή και ἀκτινοβολία, Τ. Σ. "Ελιοτ (1888-1965), πού συμπληρώθηκαν 45 χρόνια ἀπό τὸν θάνατό του, ἐκφράζει κατά τὸν πιό άνάγλυφο τρόπο ὅχι μονάχα τὴν τραγικότητα τῆς ἐποχῆς μας, ὅχι μονάχα τὸ ἀποπνικτικό ἀδιέξodo τῶν ὑψηλῶν τειχῶν (στὸ σημεῖο αὐτὸ θά θέλαμε νά ἐπισημάνουμε ὅτι ὁ "Ελιοτ σίγουρα θά γνώριζε τὸ περίφημο και τραγικότατο αὐτό ποίημα τοῦ Καβάφη, ἀφοῦ στὸ ἔγκυρότατο λογοτεχνικό περιοδικό τοῦ Λονδίνου πού ὁ ἴδιος διηύθυνε, τὸ «Κριτήριο», εἶχε κάμποσες φιρόδες φιλοξενήσει ἐκεῖ γύρω στὸ 1924-1925 ποιήματα τοῦ μεγάλου Ἀλεξανδρινοῦ ποιητῆ σέ μετάφραση Γ. Βαλασόπουλου), ἀλλά ἐκφράζει και τὴν ἔξοδο ἀπό τὸ ἀδιέξodo. Κι ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι πού ἡ ποιητική δημιουργία τοῦ Τ. Σ. "Ελιοτ, δέν ἀποτελεῖ μονάχα ἔνα μεγάλο και ἀξιοσπόνδαστο ὄρόσημο γιά τὴν νεώτερη εὐρωπαϊκή ποίηση, μέ τούς καινούργιους και ἀληθινά τόσο διεισδυτικούς ἐκφραστικούς τρόπους πού καθιέρωσε, ὅπως ἐπίσης και ἡ κριτική σκέψη του, μέ τίς ὀξυδερκεῖς ἀναλύσεις του πάνω στὴν χρησιμότητα τῆς ποίησης και τῆς κριτικῆς πάνω στὸν ὄρισμό τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας και τόσες ἄλλες, ἀλλά ἀποτελεῖ σίγουρα κι ἔνα ὄρόσημο γιά τὴν πορεία τοῦ σημερινοῦ ἀπελπισμένου

και ἐσωτερικά διασπασμένου και ἀπογυμνωμένου ἀνθρώπου.

Ο Τόμος Στέρων "Ελιοτ δέν εἶναι μονάχα ὁ ποιητής τοῦ «Προύφροκ», τῆς «Ἐρημῆς Χώρας» και τῶν «Κούφιων Ἀνθρώπων», εἶναι ἐπίσης και ὁ ποιητής τῶν «Τεσσάρων Κουαρτέτων», τῆς «Τετάρτης τῶν τεφρῶν» και τῶν «Χοιριῶν τοῦ Βράχου». Ο ποιητής, ἀφοῦ πόνεσε και στοχάστηκε πολύ, ἀφοῦ περιπλανήθηκε και ταλαντεύτηκε σέ τόσο διαφορετικούς χώρους ίδεων και φιλοσοφικῶν συστημάτων και θρησκειῶν ἀκόμα (ἀπηχήσεις ἀπό μιά τέτοια περιπλάνησή του βρίσκουμε σέ πολλά ποιήματά του, ἀλλά ίδιως στήν «Ἐρημῇ Χώρᾳ» του) στό τέλος μ' ὅλο πού διέθετε μιά γερή φιλοσοφική και γνωσιολογική ἀρματωσιά, πού θά μποροῦσε νά τὸν φέρει στήν περηφράνεια τῆς γνώσης, στὸν ἀγνωστικισμό ἡ και στὸ μηδενισμό ἀκόμα, διαπίστωσε ἀπεναντίας μέ ταπεινοσύνη, πώς ἔτσι ἐφτασε «στή γνώση τῶν λόγων και στήν ἄγνοια τοῦ Λόγου», ὑπονοώντας τό Σαρκωμένο Λόγο. Τό 1927 (μέσα σέ πέντε χρόνια ἀπό τήν «Ἐρημῇ Χώρᾳ») θά γίνει πιστό και ἀφοσιωμένο τέκνο τῆς Ἀγγλοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Η «Ἐρημῇ Χώρᾳ» τοῦ "Ελιοτ ἐκφράζει κατά τρόπο ἀληθινά συγκλονιστικό τὴν κοινωνία τῆς ἐποχῆς μας. Μέσ' ἀπό ἀλλεπάλληλες εἰκόνες ἔπεισμοῦ και ἀποσύνθεσης, μᾶς δίνεται ἔνας κόσμος χωρίς πίστη και χωρίς ιδανικά και ἐκφράζεται μέ ποιητικά σύμβολα ἡ κρίση τοῦ πολιτισμοῦ μας και τό ἀδιέξodo, μπροστά στό ὅποιο ἐφτασε ὁ ἀνθρώπος τοῦ καιροῦ μας.

Αύτή ή τόσο ρεαλιστική καί πρωτότυπη ποιητική σύνθεση δέν έκφράζει μιά συγκεκριμένη χώρα ή μιά συγκεκριμένη κοινωνική θρησκεία μας κόσμου. Έκφραζει, κατά τρόπο ώμος καί συγκλονιστικό, δλες τίς έρημες χώρες της έποχης μας, άλλ' άκόμα καί δλες τίς έρημωμένες καί έρειπωμένες καί άποξενωμένες άπό κάθε μεταφυσική πίστη άνθρωπινες καρδιές. Ό κριτικός Ζήσιμος Λορεντζάτος παρατηρεῖ κάπου μέ πολή όξυνδέρκεια πώς ή «Έρημη Χώρα» άποτελεῖ μία «φασματοσκοπική καί καλλιτεχνικά φαντασμαγορική άποδοση... τοῦ άποστεγνωσμένου άπό τήν πνευματική ή μεταφυσική άναβροχιά τερατόμορφου διανοητικοῦ καί τεχνοκρατικοῦ κόσμου, δπου σήμερα ζούμε».

Άλλ' άκόμα καί μέσα στούς σκληρούς, ανυδρούς, άνελέητους καί άπαισιόδοξους στίχους της «Έρημης Χώρας» τοῦ Έλιοτ, διαφαίνεται κάτι σά νά κρυφοχαράζει, κάτι σά νά προσπαθεῖ νά πάρει σάρκα καί όστα γιά νά σταθεῖ στά πόδια του, αύτό που θ' άποτελέσει έμφανέστερα τό μήνυμα τῶν έπόμενων ποιητικῶν συλλογῶν του. Άλλα χαρακτηριστικό γιά τίς πνευματικές άναζητήσεις τοῦ Έλιοτ είναι δτί ό προσανατολισμός του (είτε μᾶς άρεσε είτε δχι) πρός μιά καθαρά θεολογική θεώρηση τῶν πραγμάτων, δπως ἐντονότερα καί σαφέστερα καταφάνηκε άπό τίς μετά τό 1922 ποιητικές δημιουργίες του, δχι μόνο ύπηρχε σπερματικά μέσα στούς σκληρούς καί άνελέητους καί (στήν σήλη σύλληψή τους) έντελως άλιτρων τους στίχους της «Έρημης Χώρας»

του, άλλα καί σέ πάρα πολλά άπό τά ποιήματά του πού είχαν προηγηθεῖ. Ποιήματα δπως τό «Έρωτικό Τραγούδι τοῦ Προύφροκ», τό «Γερόντιον», «ό Ίπποπόταμος», «Ψίθυροι 'Αθανασίας» καί «Κυριακάτικο Πρωινό τοῦ κ. Έλιοτ στή Λειτουργία», μέ κάμποσες νύξεις καί έμφανέστατους ύπαινιγμούς, ύπακούουν σ' έναν σαφῆ, άπό τότε, καθαρά θεολογικό προσανατολισμό του.

Στό πέμπτο καί τελευταῖο μέρος τῆς «Έρημης Χώρας», μέ τόν τίτλο «Τί είπε ο κεραυνός», διαβάζουμε αύτούς έδω τούς στίχους, στή γνωστή μετάφραση τοῦ Γ. Σεφέρη πού χωρίς νά έχουμε ύπ' δψη μας τήν καθαρά θεολογική ύφη τής έλιοτικής ποίησης, μένουν μετέωροι καί δυσεξήγητοι:

Ποιός είναι ό τρίτος πού περπατεῖ πάντα στό πλάι σου;
Οταν μετρῶ, είμαι μονάχα έγώ καί σύ μαζί μου.

Μά δταν κοιτάζω έμπρος τόν ασπρο δρόμο,

Υπάρχει πάντα κάποιος πού περπατεῖ στό πλάι σου
Γλιτστρώντας τυλιγμένος σέ καστανό μανδύα, κουκουλωμένος.

Αν είναι άντρας, αν είναι γυναίκα δέν τό ξέρω.

– Μ' αύτός έκει ποιός είναι άπ' τ' άλλο πλάι σου;

Πῶς νά μήν πάει τό μυαλό μας, διαβάζοντας αύτούς τούς περίεργους κατά τά άλλα στίχους, στήν περίφημη άφηγηση τοῦ Λουκᾶ (κεφ. ΚΔ, στιχ. 13 κ.έπ.) πού άναφέρεται στήν πορεία δύο μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ πρός Έμμαούς, τήν ήμερα τής 'Ανάστασης; Οι δύο αύτοί μαθητές πορεύονταν σ'

αύτό το χωριό, κουβεντιάζοντας γιά τό συνταρακτικό νέο έκείνης της ήμερας, όταν ξαφνικά ήρθε ό τινας πού αρχισε, χωρίς δήμως νά φαίνεται, νά βαδίζει μαζί τους, παρεμβαίνοντας στήν κουβέντα τους. «Οι δέ όφθαλμοι αυτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μῆ ἐπιγνῶναι αὐτόν», καθώς σημειώνει ό ἀφηγητής. Καί νά πού αύτοί οι στίχοι τοῦ Ἐλιοτ («εἴμαι μονάχα ἐγώ καί σύ μαζί μου/μά... ὑπάρχει πάντα κάποιος πού περπατεῖ στό πλάι σου») φωτίζονται καί διευκρινίζονται από τό μικρό αύτό ἀπόσπασμα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ.

‘Αλλά καί ἀπό τά ἄλλα, τά «προερημικά», ποιήματά του, πού μνημονεύσαμε πιό πάνω, διαφαινόταν ό καθαρά θεολογικός προσανατολισμός του, πού χωρίς αὐτόν είναι ἀδύνατο νά συλλάβει κανείς τόν βαθύτερο καί οὐσιαστικότερο συμβολισμό τους. ‘Ο ποιητής Τάκης Παπατσώνης, ἀπό τούς πρώτους πού ἀγάπησαν, θαύμασαν καί μετέφρασαν ἔξοχα τήν τόσο ἐρμητική, καί μάλιστα στά πρῶτα φανερώματά της, ποίηση τοῦ Ἐλιοτ, ἀποδίδοντας ἀπό τό 1933 πρῶτος στά ἐλληνικά τήν «Ἐρημη Χώρα» του, καθορίζει σ’ ἓνα δοκίμιο του τά πρῶτα σημάδια τοῦ θεολογικοῦ προσανατολισμοῦ του. ‘Άλλοϋ παρατηρεῖ, είναι ό Λάζαρος ἀναστημένος, ὑπονώντας τό «Ἐρωτικό Τραγούδι» τοῦ Τζῆ Ἀλφρεντ Προύφροκ», ἀλλοϋ ή βαριά συνείδηση τῆς ἀμαρτίας, ἀλλοϋ κάνει τήν ἐμφάνισή του ό Τίγρης-Χριστός, ὅπως στό «Γερόντιον», σ’ ἄλλο ποίημά του μᾶς δίνεται ή ἔξιδανίκευση τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως στόν «Ἴπποπόταμο», σ’ ἓνα ἄλλο μονάχα

ό τίτλος του είναι τόσο εύγλωτος, ὅπως στό «Κυριακάτικο Πρωινό τοῦ κ. Ἐλιοτ στήν Λειτουργία».

Πῶς ἔξηγεται, μετά ἀπό αὐτά τά μικρότερης ὀπωσδήποτε σημασίας ποιήματα, μέ τίς τόσο σαφεῖς, δήμως, θεολογικές νύξεις τους, ή «Ἐρημη Χώρα», αὐτό τό ποίημα τοῦ ἔπεισμοῦ, τῆς ἀπίστιας καί τῆς ἀποσύνθεσης; Ἡ ἀπάντηση είναι ότι ό Ἐλιοτ ἥθελε πρῶτα νά μᾶς δώσει, κατά τόν πιό ἔντονο καί ἀνάγλυφο τρόπο, τόν κόσμο τῆς διάλυσης καί τῆς φθορᾶς, τόν κόσμο πού παραδέρνει χωρίς Θεό καί χωρίς μεταφυσική πίστη κι ὕστερα ἀπ’ αὐτή τήν ώμη ἀπόδοση τῆς ἀρνησης καί τῆς ἐρήμωσης, μ’ αὐτό τό θαυμάσιο σύμβολο τοῦ ἀποστεγνωμένου καί ἀννυνδου τόπου, αὐτῆς τῆς «Ἐρημης» ἀπό κάθε ζωογόνο στοιχεῖο «Χώρας», νά φτάσει στή θέση, στήν κατάφαση καί στήν προβολή τῶν καθαρά λυτρωτικῶν καί ἀναγεννητικῶν, γιά τήν ἐρημωμένη αὐτή χώρα, στοιχείων.

‘Αλλά ὑπάρχει καί μία ἄλλη ἀπάντηση, ότι ό Ἐλιοτ ἔπειρε νά περάσει πρῶτα ἀπό τή μηδενιστική καί ἀπονικτική περιγραφή τῆς «Ἐρημης Χώρας» του, γιά νά συλλάβει ἐντονότερα καί πειστικότερα μές στή συνείδησή του τά ζωογόνα καί λυτρωτικά στοιχεῖα τῆς ζωῆς, προκειμένου ἀργότερα νά ἐκφράσει μέ μεγαλύτερη ἔνταση καί συνέπεια τό μήνυμά του γιά τήν ἐπιστροφή στίς πηγές τῆς χριστιανικῆς πίστης καί ἐλπίδας, καί αὐτός ἀκριβώς είναι ό λόγος πού ό Ἐλιοτ, μετά τήν «Ἐρημη Χώρα», θά μᾶς δώσει κάμποσα ἔργα του, καθαρά χριστιανικῆς πνοῆς, ὅπως είναι ή

«Τετάρτη τῶν τεφρῶν», τό 1930, μερικά άπό τά «Ποιήματα τοῦ Ἀριελ», δύπως τό «Ταξείδι τῶν Μάγων», τό 1927 καί τό «Ἐνα Τραγούδι γιά τόν Συμφέών», τό 1928, τά «Χορικά τοῦ Βράχου», τό 1924 καί τά «Τέσσερα Κουαρτέττα», γραμμάνα άπό τό 1935 ίσαμε τό 1942, μιά ύψηλῆς πνοῆς ποιητική δημιουργία πού κορυφώνεται μέ τό «Φονικό στήν Ἐκκλησία» (1935), αύτό τό ἀριστούργημα τοῦ σύγχρονου ποιητικοῦ θεάτρου.

Άλλα τό ἐνήμερο στά ποιητικά πράγματα κοινό καί ἡ κριτική στό μεγαλύτερο μέρος της, σχολιάζοντας τήν ποιητική δημιουργία τοῦ Ἐλιοτ, ἔμειναν σχεδόν ἀποκλειστικά προσκολλημένοι στήν «Ἐρημη Χώρα» του, γιατί προτιμοῦσαν ἵσως τήν ἄρνηση ἀπό τή θέση, προτιμοῦσαν τήν τραγική καί ἀποπνικτική περιγραφή τῆς ξεραϊλας καί τῆς ἐρήμωσης, μέ τά τόσα συσσωρευμένα μηδενιστικά στοιχεῖα πού περιεῖχε, ἐπειδή αύτός ἔξειφραζε καλύτερα καί τούς ἴδιους καί τήν ἐποχή τους, μέ τήν ἀντίληψη τοῦ «θανάτου τοῦ Θεοῦ», πού εἶχε διακηρύξει ὁ Νίτσε πρίν ἀπό πολλά χρόνια, μά πού ὁ ἀπόνηχος τοῦ κηρούγματός του ἔξακολονθοῦσε νά ύπάρχει ἔντονα στή διάρκεια τοῦ Μεσοπολέμου, καθώς καί τήν ἰδέα τοῦ Τίποτα καί τοῦ Μηδενός. Ἐτοι, τά «μεταερημικά» αύτά ποιήματα τοῦ Ἐλιοτ, μέ τό μήνυμα πού περιέκλειναν, δέν ἐκτιμήθηκαν καί δέν ἔξυμνήθηκαν τόσο, δόσο αύτό τό ποίημα τῆς διάλυσης καί τῆς φθορᾶς.

Πάνω σ' αύτό τό σημεῖο, ὁ ποιητής καί κριτικός Τάκης Παπατσώνης, πού ήταν σέ θέση γιά λόγους συγγενικῆς

ποιητικῆς ἴδιοσυγκρασίας νά συλλάβει τά καθαρά μεταφυσικά καί χριστιανικά ἐρείσματα τῆς ἐλιοτικῆς ποίησης, παρατηρεῖ σ' ἔνα δοκίμιο του γιά τόν Ἐλιοτ, μέ πολλή ὀξυδέρκεια, τά ἀκόλουθα: «Οταν τό 1922 μιά παραπαίουσα γενεά νέων, ὕστερα ἀπό τό πρῶτο πολεμικό ὅργιο, εἶχε χάσει κάθε προσανατολισμό, βρέθηκε σέ ἡθικούς χώρους πού βιούλιαζαν, "καί ούκ ἦν ύπόστασις καί γιά μόνη διέξodo ἔβρισκε τήν κραιπάλη σάρκας καί πνεύματος, νόμισε, μέσα στό ἀπέραντο κενό πού ζοῦσε, πώς ἀνακάλυψε τήν ἀποτύπωση τῆς φθορᾶς της, σ' ἔνα ποιητικό κείμενο πού πραγματικά τήν ἀποτύπωνε... ἔνα κείμενο σαπύλας καί παρακμῆς ἐνός κόσμου κολασμένου καί καταδικασμένου, πού ἀνάδυνε δυσοσμία, ἔτοιμου νά γίνει βρῶμα σκωλήκων, ιραυγή θανατερή, μέ μόνη σωτηρία, δπως δείχνει ἡ σιβυλλική ἐπίκληση: «Ἀποθανεῖν θέλω».

Καί σ' ἔνα γράμμα του πρός αύτόν πού χαράζει τοῦτες τίς γραμμές, ὁ Παπατσώνης, ἀφοῦ τονίσει «τήν συστηματική καί ἀποκλειστικά θεολογική ὑφή τῆς ὅλης ἐλιοτικῆς πορείας», αύτό ἀκριβῶς δηλαδή πού παραγνώρισαν οἱ περισσότεροι ἀπό τούς μελετητές τοῦ ποιητικοῦ (ἀλλά καί τοῦ κριτικοῦ) ἔργου τοῦ Ἐλιοτ, θά παρατηρήσει καταλήγοντας: «Εἶναι φυσικό στήν ἐποχή μας, πού τυφλώνεται ἀπό τό ύλικό καί τό πήλινο στοιχεῖο, ἡ κάθε μεταφυσική μέριμνα ἡ ἀποκάλυψη νά εἶναι κάτι ἀσύλληπτο, τελείως ξένο».

E. N. ΜΟΣΧΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Καινούργιος Χρόνος. Καί εἴμισται νά εύχώμεθα ό ἔνας στόν ἄλλον. Ἐλλά τί θά εύχηθοῦμε αὐτή τή χρονιά; Μιά χρονιά δύσκολη, πού οι συνηθι- σμένες εύχες δέν φαίνεται εύκολο νά μποροῦν νά πραγματοποιηθοῦν.

Πῶς νά εύχηθοῦμε «χαρούμενη χρονιά», ὅταν ὑπάρχουν τόσα προ- βλήματα; Πῶς νά εύχηθοῦμε «καλά κέρδη» (ἔστω, οι ἐμποροὶ μεταξύ τους), ὅταν τά μαγαζιά κλείνουν τό ἔνα μετά τό ἄλλο; Πῶς νά εύχηθοῦμε «εύτυχισμένος ό καινούργιος χρόνος», ὅταν οι μισθοί τῶν ἐργαζομένων ἔ- χουν περικοπεῖ καί ὀδεύουν καί σέ δευτερη μείωσι; Καί συζητεῖται ό κίνδυνος τῆς χρεωκοπίας γιά τήν πα- τρίδα μας καί ὅχι μόνον; Τί θά εύ- χηθοῦμε λοιπόν;

Ἄλλα τί εἶναι οι εύχες; Κάτι πού ἐπιθυμοῦμε γιά τόν ἀδελφό μας, τόν φύλο μας ή τόν γνωστό μας καί τό εύχόμεθα ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἑο- τῶν. Καί ἀπό τί ἔξαρτῶνται; Ἀπό τήν τύχη; Ἀρκετοί ἀνθρωποι τό πι- στεύουν. Γι' αὐτό καί εύχονται αὐτό ἀκριβῶς: «Καλή τύχη! Καί τί εἶναι ή τύχη; Θεός; Αὐτό περίπου πι- στεύουν οἱ πολλοί. Λένε μάλιστα ὅτι

ἡ τύχη εἶναι τυφλή. Εἶναι λοιπόν, ἃς ποῦμε, ἔνας τυφλός θεός. Συγχωρέστε με, ἀλλά ἐγώ αὐτόν τόν Θεό δέν τόν χρειάζομαι. Οὕτε κανένας πιστεύω μπορεῖ νά στηριχθῇ σ' αὐτόν. Ἰδιαί- τερα οἱ χριστιανοί, πού ό Θεός πού πιστεύουμε εἶναι παντογνώστης καί παντοδύναμος. Καί μπορεῖ νά ἐπηρε- άσῃ τήν ζωή μας. Μήπως λοιπόν, ἀντί νά λέμε «καλή τύχη», θά ήταν καλύτερο νά ποῦμε «ό Θεός βοηθός»;

Θά μοῦ πῆτε ὅτι δέν πιστεύουν ὅ- λοι οἱ ἀνθρωποι στόν Θεό. Καί θά σᾶς ρωτήσω: Βρίσκουν καλύτερο νά πιστεύουν στήν τυφλή τύχη; Πίστις καί ή μία, πίστις καί ή ἄλλη. Ἐλλά ή πίστις στήν όποία πιστεύει ό ἄπι- στος (γιατί κι αὐτός πιστεύει, δέν γνωρίζει) εἶναι σ' ἔνα Θεό τυφλό. Ἐνῷ ή πίστις στήν όποία πιστεύει ό πιστός (καί ἔχει τό θάρρος νά τό ὄμιλογεῖ) εἶναι πίστις σ' ἔναν Θεό γιά τόν όποτον καί τά παρελθόντα καί τά μέλλοντα εἶναι παρόντα καί τά πάντα εἶναι δυνατά. Καί εἶναι ἔτοιμος νά βοηθήσῃ κάθε ἀνθρωπο πού καταφεύγει σ' αὐτόν.

Θέμα, λοιπόν, ἐπιλογῆς. Ἡ θά στείλουμε εύχες μέ «καλή τύχη» (ἔστω καί τυφλή), ή εύχες μέ ἐπίκληση τοῦ παντοδύναμου Θεοῦ. Διαλέγετε καί παίρνετε.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ

Ο ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Τό κυρίαρχο όντων των καθημερινών είδήσεων των μέσων μαζικής ένημερώσεως τους τελευταίους μήνες είναι ή οίκονομική κρίση, πού άναφέρεται στήν έλληνική οίκονομία όσο και σε έκεινή των ξένων χωρών.

Οι κοινωνίες τοῦ παρελθόντος είκοστοῦ αιώνα είχαν τόν χαρακτηρισμόν ώς καταναλωτικές κοινωνίες. Μία έκρηξη στήν παραγωγή άγαθών προοιμιούμενων γιά τήν ίκανοποίηση βασικῶν, άλλα ώς έπι το πλεῖστον πολυτελέστερων άναγκῶν ήταν τό κύριον γνώρισμα τῆς έποχης. Η άναπτυξη τῆς τεχνολογίας μέ τήν παραγωγή και νέων είδῶν άγαθών και ή τάση των άνθρωπων νά έπιδιώκουν νά οίκειοποιηθοῦν και νά χαροῦν τά προϊόντα των νέων έφευρεσεων, δλα αύτά έτειναν σε καταναλωτικούς σκοπούς. Η καταναλωτική αύτή πρόσθεση, ή όποια συνεπάγεται αύξημένες δαπάνες δέν άνταποκρίνετο πάντοτε στά πραγματικά είσοδήματα τοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ. Γιά τήν ύπερνικηση αύτῆς τῆς δυσχερείας, έφευρέθηκε τό λεγόμενο πλαστικό χρῆμα. Οι κάρτες οι όποιες άποτελούσαν κατά κάποιον τρόπο δανεισμό τῶν πολιτῶν άπό τίς τράπεζες. Μέ αύτόν τόν τρόπον λειτουργοῦσε τό σύστημα παρα-

γωγῆς, διαθέσεως και άπορροφήσεως τῶν άγαθῶν γιά δεκαετίες.

Αύτή ίδιας ή εύημερία ήταν πλαστή, γιατί δχι μόνον άπορροφοῦσε τό τρέχον είσοδημα τῶν άνθρωπων, άλλα προεξοφλοῦσε και τό μελλοντικόν, μέ δσες άνασφάλειες και άβεβαιότητες ύποκρύπτει τό μέλλον.

Σέ αύτό συνέτεινε και ή πολιτική τῶν κυβερνήσεων, ή όποια ήταν πρόθυμη νά έναρμονίζεται μέ τίς τάσεις τῆς πλειοψηφίας τῶν πολιτῶν, γιά ένναν τρόπο ζωῆς, ό όποιος δέν άντιστοιχούσε στίς πραγματικές δυνατότητες τῶν είσοδημάτων του. Οι κυβερνήσεις μέ ησυχη τή συνείδησή τους και χωρίς διάθεση είλικρινοῦς ένημερώσεως τοῦ λαοῦ, έστραφησαν κυρίως στόν έξωτερικόν δανεισμόν πρός εξεύρεση τῶν άπαραιτήτων πρός τούς σκοπούς αύτούς πόρων και χωρίς νά έχουν έξασφαλίσει τόν τρόπον άποπληρωμῆς τῶν χρεῶν, πρᾶγμα τό όποιον έπισειει τώρα τόν κίνδυνον τῆς χρεοκοπίας. Καί ήλθε ή στιγμή κατά τήν όποιαν οι τραπεζίτες τῆς Γερμανίας και τῆς Γαλλίας, οι όποιες ήσαν κυρίως οι πιστωτές, άρχισαν νά άμφιφιβάλλουν γιά τήν εξόφληση τῶν κεφαλαίων των άπό ένδεχόμενη χρεοκοπία τῆς χώρας άρνηθηκαν τή συνέχιση τῆς δανειοδοτήσεως μέ συνέπεια τήν οίκονομική άσφυξία τοῦ τόπου και τήν δημιουργία ένός διεθνοῦς

σάλου καθόλου τιμητικού γιά τήν χώραν. "Όλα αύτά περίπου είναι τό ίστορικό της πορείας της οίκονομίας τήν χώρας και μέ αγνωστη τήν μελλοντική έκβαση αύτης.

'Από διάφορα διαπιστώνεται τό φαινόμενον τούτο είναι διεθνές και κράτη μέ ισχυρές οίκονομίες φέρονται μέ ανέξημένα δημόσια έλλειμματα και τό παράδοξον νά εύημερούν έπιχειρήσεις και πελάτες αύτων και τό κράτος των νά είναι σέ πτώχευση και σέ κατάσταση οίκονομικής ύφεσεως και μέ τάση αυξησης των ποσοστών της άνεργίας.

Αύτά είναι σέ γενικές γραμμές τό άποτέλεσμα της έπικράτησης σέ εύρενα κλίμακα των άρχων του πρακτικού ύλισμού, ό όποιος παρά τήν έξασθένηση του άντιστοίχου θεωρητικού ύλισμού είναι θρονιασμένος στίς μεγάλες μάζες του πληθυσμού ώς συνέπεια του μεταφυσικού κενού, τό όποιον ένυπάρχει στίς σύγχρονες κοινωνίες.

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

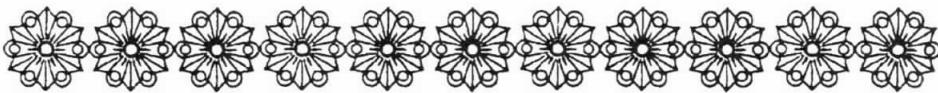
Συνταγματική έπιταγή είναι ή μόρφωση των νέων άνθρωπων σύμφωνα μέ τίς άρχες των έλληνικών παραδόσεων και της χριστιανικής διδασκαλίας. Ή έφαρμογή αύτού του έθνικου σκοπού έναπόκειται στό έργον της παιδείας και είδικώτερα στά άνθρωπιστικά μαθήματα, έκεινα τό περιεχόμενον των όποιων συντελεῖ στήν καλλιέργεια του καλού και άγαθού πολύτη, σύμφωνα μέ τό άρχατο έλληνικόν πρότυπον. Συγκεκριμένα άπό τό σύνολον των μαθημάτων του άναλυτικού προγράμματος της δευτεροβάθμιας κυρίως έκπαιδεύσεως είναι τά

μαθήματα των Θρησκευτικών, τής Ιστορίας, τής άρχαίας έλληνικής γραμματείας. Γύρω δύμας άπό τήν διδασκαλία των μαθημάτων αύτων έγειρεται ή άμφισβήτηση άπό δύλους έκεινους, οι όποιοι έπιχειρούνται από τήν σύγχρονη πραγματικότητα έπιδιώκουν τήν μετατροπή των σχολικών προγραμμάτων δύμοια μέ έκεινα, τά όποια ισχύουν γιά τίς έξειδικευμένες τεχνικές σχολές, μέ κύριο βάρος τήν διδασκαλία των φυσικών, χημικών και βιολογικών έπιστημών μέ τήν έξικειναση στή χρήση των ήλεκτρονικών ύπολογιστών και ύποβάλλουν στόν μαθητόκοσμο τό έρωτημα γιά τήν χρησιμότητα των άνθρωπιστικών μαθημάτων. Καί μέ τό σκεπτικό αύτό συντελούν ώστε νά παραμένουν κενές πνευματικού περιεχομένου οι ψυχές των παιδιών της σύγχρονης γενιάς.

Καί δέν είναι μόνον ή πρόθεση γιά τήν έλαχιστοποίηση των ώρων διδασκαλίας των μαθημάτων άνθρωπιστικού περιεχομένου είναι και τό γεγονός διά τό διδακτικό προσωπικό δέν δονεῖται ώς έπί τό πολύ άπό έθνικά και θρησκευτικά ίδανικα δύπως οι προγενέστεροι συνάδελφοι των παλαιοτέρων έποχών, συσχηματιζόμενη μέ τό κυρίαρχον πνεῦμα του αιώνος τούτου.

"Υπάρχει δύμας μιά έκλεκτή μειοψηφία έκπαιδευτικών λειτουργών, ή όποια είναι ξει παντός έπαίνου πού έξασκε τό λειτουργημά της μέ τίς παραδοσιακές άρχες και άντιλήψεις γιά τό παιδευτικόν τους καθήκον. "Ας εύχηθούμε ή δύμαδα αύτή νά εύρει και άλλους μιμητές και νά αυξάνει και μέ νέα μέλη.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΕΓΚΑΙΡΟ ΞΕΚΑΘΑΡΙΣΜΑ

“Οπως πολλά ζητήματα σχετικά μέτην άγωγή των παιδιών όριοθετούνται και θεμελιώνονται άποτελεσματικά στά πρώτα χρόνια της ζωής τους, έτσι και ή σχέση των παιδιών με το Internet μπορεῖ νά δομηθεῖ δημιουργικά και μέ ασφάλεια στά πρώτα χρόνια της σχολικής πορείας τους.

Στήν άρχη, στή μικρή παιδική ήλικια, οι γονεῖς θά καθορίσουν «τούς δρους του παιχνιδιού»: θά συζητήσουν μέτά παιδιά τά πλεονεκτήματα και τούς κινδύνους του διαδικτύου, θά τοποθετήσουν τόν ύπολογιστή σέ κοινόχρηστο χώρο του σπιτιού και δχι στά ύπνοδωμάτια τών παιδιών, θά βάλουν χρονικά δρια στή χρήση του, και θά καθορίσουν ποιές ψυχαγωγικές και έπιμορφωτικές ιστοσελίδες μπορούν νά έπισκεπτονται τά παιδιά, μέ τήν προσθήκη τους στά άγαπημένα του ύπολογιστή.

Γιά τόν τελευταῖο δρο θά εξηγήσουν στά παιδιά δτι γιά τή δική τους άσφάλεια δέν τούς έπιτρέπουν τή γενική πρόσβαση στό διαδίκτυο. “Οπως στόν πραγματικό κόσμο οι γονεῖς έχουν μάθει στά παιδιά νά μή μιλούν μέ άγνώστους, έτσι και στό διαδίκτυο δέν τούς έπιτρέπουν νά έρχονται σέ έπαφή ή νά δέχονται μηνύματα ή νά έπικοινωγούν μέ τρίτους.

Αύτή ή ξεκάθαρη όριοθέτηση έχει καλύτερα και μονιμότερα άποτελέσματα, δταν γίνεται σέ μικρές ήλικιες, στίς όποιες τά παιδιά άποδέχονται τούς γονεῖς χωρίς τίς άμφισβητήσεις της έφηβείας. Έπι πλέον, οι γονεῖς δέν θά πρέπει νά χρησιμοποιούν τή χρήση του ήλεκτρονικού ύπολογιστή και το διαδικτύου ώς έπιβράβευση ή τιμωρία τών παιδιών τους, καταπατώντας οι λδιοι τούς δρους, πού έθεσαν.

Τό διαδίκτυο πρέπει νά άποτελεῖ άντικείμενο συζήτησης γονιών και παιδιών, δπως δλα τά θέματα πού μαθαίνουν τά παιδιά νά έμπιστεύονται στούς γονεῖς τους. Οι έμπειρες, οι δραστηριότητες, οι έπικοινωνίες, οι σχέσεις και γενικά ίτιδήποτε άφορα τήν έπαφή τών παιδιών μέ το διαδίκτυο είναι καλό νά άποτελούν μέρος της ένδοοικογενειακής έπικοινωνίας. Οι γονεῖς δέν πρέπει νά διστάζουν νά φωτάνε μέ διακριτικότητα τά παιδιά γιά τυχόν γνωριμίες και φίλους πού κάνουν στό διαδίκτυο, γιά τά μηνύματα πού λαμβάνουν, γιά τίς ιστοσελίδες πού έπισκεπτονται, γιά τά δωμάτια συζήτησης, στά όποια είσερχονται, και γιά τά θέματα πού πραγματεύονται σ’ αύτά.

Μάλιστα, οι γονεῖς μπορούν νά ζητάνε τακτικά άπό τά παιδιά νά τούς δείχνουν τίς πιό άγαπημένες ιστοσε-

λίδες τους, ή νά δείχνουν ένδιαιφέρον και νά παίζουν μαζί τους κάποια άπό τά διαδικτυακά παιχνίδια, στά όποια συχνά έπιδίδονται, γιά νά διαπιστώσουν οι ίδιοι τήν καταλληκότητά τους, τά μηνύματα πού περνάνε, και τό πόση τυχόν βία η σεξ χρησιμοποιούν. Οι γονεῖς μπορούν έπισης νά έλέγχουν μόνοι τους τίς ίστοσελίδες, πού έπισκεπτονται τά παιδιά, άπό τό ίστορικό και τά άγαπημένα τοῦ προγράμματος, πού αύτά χρησιμοποιούν.

Ακόμη, οι γονεῖς πρέπει νά γνωρίζουν ότι, όταν τά παιδιά χρησιμοποιούν κοινωνικά δίκτυα, δωμάτια συζητήσεων, άμεσα μηνύματα και ήλεκτρονικό ταχυδρομεῖο, είναι πιθανό νά έρθουν σέ έπαιφή μέ κάποιο έπικενδυνο άτομο. Γι' αύτό θά πρέπει νά μάθουν στά παιδιά νά μήν μπαίνουν στά κοινωνικά δίκτυα και τά δωμάτια συζητήσεων, παρά μόνο μέ τήν έγκρισή τους, και έπι πλέον νά χρησιμοποιούν τό οίκογενειακό ήλεκτρονικό ταχυδρομεῖο, άντι νά άποκτούν δικό τους άπό μικρή ήλικα.

Παράλληλα, οι γονεῖς θά δώσουν μέ νηφαλιότητα στά παιδιά νά καταλάβουν ότι πολλές φορές στό διαδίκτυο οι άνθρωποι έμφανίζονται μέ ψεύτικα στοιχεῖα και δέν ύπάρχει κανένας τρόπος, γιά νά τούς δοῦν και νά έλέγξουν τήν πραγματική ταυτότητά τους. Γιά τή δική τους άσφαλτεια λοιπόν, πρέπει νά προστατεύουν τήν ίδιωτική τους ζωή στό διαδίκτυο, δύως σίγουρα πράττουν και στήν κοινωνία. "Άρα, δέν πρέπει νά δίνουν σέ κανένα τά προσωπικά στοιχεῖα τους και γενικῶς πληροφορίες, πού

άφορούν τό οίκογενειακό, συγγενικό, φιλικό, σχολικό η άλλο περιβάλλον τους.

Έπισης, οι γονεῖς πρέπει νά έπιμείνουν μέ έπιχειρήματα στά παιδιά νά μήν έπικοινωνούν στό διαδίκτυο μέ άγνωστους. Ίδιαίτερα, όφελουν νά τούς ύπογραμμίσουν ότι δέν πρέπει νά συναντήσουν ποτέ μόνα τους άπό κοντά κάποιον, πού γνώρισαν στό διαδίκτυο. Ακόμη, μπορούν νά ρωτούν τά παιδιά, άν πιέζονται άπό κάποιους, γιά νά συναντήσουν μαζί τους, η άν ένοχλούνται άπό προτάσεις δελεαστικές, περίεργες, άκατανόητες, έκφραστικές η προσβλητικές, πού τούς γίνονται μέσω διαδικτύου.

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΣ

Μία νέα κινηματογραφική ταινία προεβλήθη στίς αϊθουσες κατά τό τελευταίο διάστημα. Τίτλος της «ένώπιον Θεοῦ και άνθρωπων» και άναφέρεται σέ μία άληθινή ίστορία ρωμαιοκαθολικών μοναχών (τοῦ τάγματος τῶν κιστερζιανῶν), οι όποιοι ξούσαν σέ βιοειοαφρικανική χώρα στίς άρχες τῆς δεκαετίας τοῦ 1990, άρμονικῶς μέ τόν έντοπιο μουσουλμανικό πληθυσμό. Ό ενας, μάλιστα, μοναχός ήταν Ιατρός και παρείχε δωρεάν τήν πρωτοβάθμια ιατρική φροντίδα στούς προστρέχοντες άπό τήν γύρω περιοχή άνθρωπους, άνεξαρτήτως θρησκεύματος. Ή άρμονική αύτή συμβίωσις μέ τούς γηγενεῖς διεταράχθη όταν ένεφανίσθησαν άκρατοι ισλαμιστές, οι όποιοι διά τῶν δπλων προσπαθούσαν νά έπαναφέρουν στό

«αύθεντικό» Ίσλαμ τήν χώρα τους. Μετά άπο προβληματισμό γιά τό έάν θά έπρεπε νά έγκαταλείψουν τό μοναστήρι και τήν χώρα γιά νά σώσουν τήν ζωή τους, άπεφάσισαν όμοφωνας νά παραμείνουν στήν χώρα μέ κίνδυνο τής ζωῆς τους. Κάποια στιγμή άπήχθησαν άπό τους ίσλαμιστές τροκομράτες και έθανατώθησαν.

Η ταινία έβραβεύθη στό Φεστιβάλ Καννών και μέ λιτό τρόπο παρουσιάζει τά άνθρωπινα συναισθήματα τῶν μοναχῶν, τόν φόβο τους άπεναντι στό ένδεχόμενο τοῦ μαρτυρίου και τήν διατήρηση τής πίστεώς τους στίς ήθικές δέξιες τής άγάπης, τής ειρηνικής συμβιώσεως και τής άνιδιοτελούς προσφορᾶς στούς έχοντες άνάγκη συνανθρώπους τους.

Οι φανατικοί ίσλαμιστές «διαβάζουν» και «έρμηνεύουν» κατά τό δικό τους τρόπο τά σχετικά μέ τους χριστιανούς έδαφια τοῦ Κορανίου. Είναι άξιοσημείωτο ότι στήν άναφερθεῖσα ταινία κατά τόν διάλογο τοῦ ήγουμένου τής μονῆς μέ τόν άρχηγό τῶν τρομοκρατῶν ἔκαστος χρησιμοποιούσε διαφορετικά έδαφια τοῦ Κορανίου ό μέν ρωμαιοκαθολικός κληρικός γιά νά φανερώσῃ τήν άνεκτικότητα και τόν σεβασμό πού ύπάρχει γιά τούς χριστιανούς, ό δέ φανατικός ίσλαμιστής γιά νά άποδείξῃ ότι οι χριστιανοί άνήκουν στούς άπίστους και κατά συνέπεια στόν χῶρο τής τζιχάντ, τοῦ ιεροῦ πολέμου γιά νά έπιστρεψουν στήν «άληθινή» πίστη η νά έξαφανισθοῦν άπό τό πρόσωπο τοῦ 'Αλλάχ.

Η ταινία μᾶς προβληματίζει, άκομη, γιά ένα φαινόμενο, τό όποιο θά

λαμβάνει μεγαλύτερες διαστάσεις: αύτό τής συμβιώσεως χριστιανῶν και μουσουλμάνων. Οι χιλιάδες τῶν μεταναστῶν μουσουλμάνων στήν χώρα μας πιέζουν γιά άνέγερσι τέλαιρων και μεγαλυτέρα δημοσιότητα στίς θρησκευτικές τους παραδόσεις και έθιμα.

Άπό τήν άλλη πλευρά είναι γεγονός, τό όποιο δυστυχῶς δέν προβάλλεται άπό τά μέσα ένημερώσεως, ότι τήν τελευταία δεκαετία ύπάρχει μία στοχοποίησις τῶν χριστιανῶν στίς μουσουλμανικές χῶρες τής Μέσης Ανατολής και τής Βορείου Αφρικής. Προσφάτως ή 'Αλ Κάιντα άνέλαβε τήν εύθυνη γιά τήν βομβιστική ένέργεια σέ ρωμαιοκαθολικό ναό τής Βαγδάτης, ή όποια είχε ώς συνέπεια τόν θάνατο 50 άνθρωπων. Συμφώνως μέ δημοσίευμα «στό 'Ιράκ, ό άριθμός τους (τῶν χριστιανῶν) πέρασε άπό τά 1,8 έκατομμύρια στίς 400 χιλιάδες. Καταστράφηκαν 51 έκκλησίες, διολοφονήθηκαν (συχνά άφοῦ άπήχθησαν και βασανίστηκαν) ένας έπισκοπος, τρεις ιερεῖς και οκτακόσιοι άπλοι πιστοί. "Οσοι άντιστέκονται στίς πιέσεις τῶν διωκτῶν τους νά μεταναστεύσουν ύφιστανται ποικίλες πιέσεις: οι γυναῖκες έξαναγκάζονται νά φροδοῦν μαντίλα και δύοι οι χριστιανοί μεταβάλλονται σέ πολίτες β' κατηγορίας» (Αζίζ 'Αλ - Χάτζ, «Οι χριστιανοί στό στόχαστρο», Elaph Courier International, παρά <http://www.ppol.gr/cm/index.php?Datain=6518&LID=1>).

Σέ προηγούμενος αιώνες τό ύπόδουλο σέ μουσουλμάνους γένος μας διετήρησε τήν πιστότητά του στήν 'Ορθοδοξία μέ τό πλήθος τῶν νεο-

μαρτύρων καί μέ όδυνηρές θυσίες χρημάτων καί προσώπων (παιδιομάζωμα). Σήμερα βλέπουμε τήν άντιφασι στά μέν δυτικά χράτη νά όμιλοϋν δλοι γιά άνεκτικότητα καί εἰρηνική συμβίωσι τῶν πιστῶν τῶν δύο μεγάλων θρησκευμάτων, στά μουσουλμανικά, δμως, χράτη διαπιστώνομε δτι δέν άκούγονται οι 1διες φωνές ύπερασπίσεως τῶν χριστιανῶν. Γι' αύτό κατέληγε στό δημοσίευμά του ό άνωτέρω ἀναφερθείς δημοσιογράφος:

«Ἐχει φτάσει πιά ἡ ὥρα νά δοῦμε τούς μουσουλμάνους διανοούμενους στήν πρώτη γραμμή τῆς ύπεράσπισης τῶν χριστιανῶν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, γιά νά καταγγείλουν τήν παραβίαση τῶν δικαιωμάτων τους καί νά διεκδικήσουν τήν ίσοπολιτεία καί τήν ἐλεύθερη ἄσκηση τῶν θρησκευτικῶν δικαιωμάτων σέ όλόκληρη τήν περιοχή».

I. K. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Καινούργιος χρόνος πάλι ἔημερώνει
καί σβήνεται καί χάνετ' ό παλιός.
Μαζί του νά σβηστούνε κι δλοι οι πόνοι,
τό δάκρυ μας ἡ λύπη, ό στεναγμός.

Καινούργιος χρόνος πάλι ἔημερώνει
καί λάμπει ό σκοτισμένος ούρανός.
Μ' ἑλπίδες ό Θεός νά τόν χρυσώνη
καί νάν' εύτυχισμένος καί καλός.

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

«ΑΚΤΙΝΕΣ». Μηνιαίον περιοδικόν. Κυκλοφορεῖ τήν 1ην ἑκάστου μηνός. Ἰδιοκτήτης: «Χριστιανική Ἐνωσις Ἀκτίνες», δόδος Καρύτη 14, 105 61 Ἀθῆναι, Τηλ. 210.32.35.023. Ἐκδότης καί Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Δ. Ιατρίδης, Παρθενώνος 26, 117 42 Ἀθῆναι. Ὕπεύθυνη Τυπογραφείου: Μαρία Κ. Τσινταράκη, Γαμβέττα 12, 106 77 Ἀθῆναι, Τηλ. 210.38.05.816. Τιμή τεύχους ΕΥΡΩ 1,50. Ἐτησία συνδρομή, Ἐσωτερικοῦ ΕΥΡΩ 15, Ἐξωτερικοῦ ΕΥΡΩ 30. Ή Ἐπιτροπή ἐπιφυλάσσει είς ἐαυτήν τό δικαίωμα νά μή δημοσιεύῃ ἡ νά συντέμνη κατά τήν κρίσιν της οιονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιεύμενα ή μή, δέν ἐπιστρέφονται. Ἀναγγελίαι ἐντύπων ἐν γένει καί θιδιοκρισίαι δέν δημοσιεύονται. www.xee.gr. ΚΩΔΙΚΟΣ 1692.

Τόπος ἐκδόσεως Ἀθῆναι, Ἰανουάριος 2011

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

‘Από τίς έκδόσεις «Η Δαμασκός»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ:

‘Αρχιμ. ΗΛΙΑ ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ι. ΓΚΙΑΛΑΣ

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

Περιλαμβάνει τή βιογραφία
του ποιητού και μελετήματα για τό εργό του

* * *

‘Αρχιμ. ΗΛΙΑ ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ

Κορυφαῖοι τοῦ Πνεύματος «μαρτυροῦν τῇ ἀληθείᾳ»

* * *

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΙΩ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ

Πρωτοπρεσβυτέρου
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Θεολογία - Ιστορία - Παιδεία

‘Έκδόσεις «Η Δαμασκός»

Καρύτση 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 210.32.21.283

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
ΚΑΡΥΤΣΗ 14, Τ. Τ. 105 61
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

ΕΠΑΝΕΞΕΔΟΘΗ

Г. ВЕРИТИН

АПАНТА ПОІНМАТА

'Εκδοση 'Ογδόη

'Εκδόσεις «Η Δαμασκός»

Καρύτση 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 210.32.21.283